

Fragmenta in Joannem

Jo 1, 1

Ὅστε μὴ ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης-ἄνευ τινὸς προσθήκης καὶ ὀρισμοῦ. 2 Jo 1, 14 Οὐ γὰρ δὴ μεταβολὴν τοῦ λόγου τολμήσει τις εἰς σάρκα γεγεννημένην ἀκοῦσαι, τὸ δὲ σκηνῶσαι αὐτὸν ἐν ἡμῖν τὸ μετὰ ἀνθρώπων ἐστὶ κατοικῆσαι. 3 Jo 1, 15 Γεγονέναι δ' ἂν τις νοήσῃ καὶ τὸ ὑπάρξαι, καθ' ὃ καὶ ἡ τοῦ προφήτου λέξις εἶχε τὸ “ἔμπροσθέν μου οὐκ ἐγένετο ἄλλος θεός” διὸ καὶ κάλλιστα ἐπήγαγεν εὐθύς, ὅτι πρῶτός μου ἦν, τῷ γέγονε τὸ ἦν ἐπισυνάψας ὡς ἂν μὴ νομισθεῖη καὶ ἐπ' αὐτοῦ παραπλησίως εἰρησθαι τὸ γέγονεν, ὡσπερ ἐπὶ τῶν γενητῶν ἄπερ οὐκ ἦν πρὸ τοῦ γεγονέναι. ὁ δὲ ἦν, φησὶν, πρῶτός μου ἀεὶ δηλονότι τὸ εἶναι ἔχων κατὰ τὴν θεότητα οὔποτε ἀρχόμενον ὡσπερ οὐδὲ λῆγον. 4 col1 Jo 1, 19[®] 21 Προεῖρηκεν ὁ εὐαγγελιστὴς τὴν Ἰωάννου μαρτυρίαν ἀναμειγμένην τῇ παρ' ἑαυτοῦ, ἐξ ἡ γητικῶς δὲ νῦν ἤδη διέξισιν αὐτὴν ἐφ' ἑαυτῆς ὡσπερ ἐπαναλαμβάνων ἐν τῷ λέγειν καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία Ἰωάννου, ἣν ἄρτι ἔλε γεν μαρτυρεῖν αὐτὸν περὶ αὐτοῦ καὶ κεκραγένοι ἀνωθεν ἐρχόμενον, ὅπως ἐλήλυθεν εἰς τὸ μαρτυρεῖν ὁ πρόδρομος τῷ κυρίῳ. Ἰουδαῖοι, φησὶν, ἀπέστειλαν ἐκ τῶν δοκιμωτάτων παρ' ἑαυτοῖς ἐπιλεξάμενοι τοὺς ἐρωτήσοντας αὐτὸν ὅστις εἶη δηλονότι τὴν ἐκ πατέρων ἔχοντες προσδοκίαν τοῦ ἐρχομένου σωτῆρος, ἡμάρτανον δὲ διαιροῦντες ἀπὸ Χριστοῦ τὸν προφήτην. ὁ δὲ βαπτιστὴς καλῶς ἀπεκρίνατο μὴ εἶναι ὁ προφήτης ταῦτο λέγων, ὃ καὶ πρῶτον ἀπεκρίνατο φάσκων οὐκ εἶμι ὁ Χριστός, εἰ καὶ σαφῶς οὐκ ἐδίδασκεν αὐτούς, ὅτι ταῦτο εἶη ὁ Χριστός καὶ ὁ προφήτης. Ἀπέστειλαν, φησὶν, οἱ Ἰουδαῖοι ἐκ τῶν δοκιμωτάτων παρ' αὐτοῖς ἐπιλεξάμενοι τοὺς ἐρωτήσοντας αὐτὸν ὅστις εἶη δηλονότι τὴν ἐκ πατέρων ἔχοντες προσδοκίαν τοῦ ἐρχομένου σωτῆρος καὶ τῇ τοιαύτῃ προσδοκίᾳ πρὸς ὑπόνοιαν αὐθις ἀνακινούμενοι, ὁ πότε τι ξένον καὶ παράδοξον ἴδοιεν, μήποτε ἄρα τοῦτο εἶη τὸ ἐλπιζόμενον. ξένος δὲ ὁ τοῦ Ἰωάννου βίος ὢν καὶ ἅγιος εἰς ἐπίστασιν καὶ ζήτησιν ἤγαγεν αὐτούς, τίς ποτε ἄρα οὗτος εἶη καὶ μήποτε ὁ προσδοκώμενος. ὁ δὲ, φησὶν, ὡμολόγησεν εὐθύς καὶ οὐκ ἀπέκρυψε τὸ ἀληθές, ὅτι οὐκ εἶμι ὁ Χριστός, οἱ δὲ δεύτερον ἠρώτων, εἰ Ἡλίας τυγχάνοι· καὶ γὰρ δὴ Μαλαχίας ἐλεύσεσθαι Ἡλίαν προεῖρηκεν. ὁ δὲ Ἰωάννης εἶπεν οὐ· καὶ γὰρ οὐκ ἦν Ἡλίας κατὰ τὴν ἰδίαν φύσιν, εἰ καὶ τοῦ πνεύματος ἐκοινῶναι. τελευταίαν ἐρώτησιν αὐτῶν προτείνουσιν· ὁ προφήτης εἶ σύ. ὁ βαπτιστὴς οὖν ἀπεκρίνατο μὴ εἶναι ὁ προφήτης ταῦτο λέγων, ὃ καὶ πρῶτον ἀπεκρίνατο φάσκων οὐκ εἶμι ὁ Χριστός, εἰ καὶ σαφῶς οὐκ ἐδίδασκεν αὐτούς, ὅτι ταῦτο ἐστὶν ὁ Χριστός καὶ προφήτης. Ἀπέστειλαν, φησὶν, οἱ Ἰουδαῖοι ἐκ τῶν δοκιμωτάτων παρ' αὐτοῖς ἐπιλεξάμενοι τοὺς ἐρωτήσοντας αὐτὸν ὅστις εἶη δηλονότι τὴν ἐκ πατέρων ἔχοντες προσδοκίαν τοῦ ἐρχομένου σωτῆρος καὶ τῇ τοιαύτῃ προσδοκίᾳ πρὸς ὑπόνοιαν αὐθις ἀνακινούμενοι, ὁ πότε τι ξένον καὶ παράδοξον ἴδοιεν, μήποτε ἄρα τοῦτο εἶη τὸ ἐλπιζόμενον. ξένος δὲ ὁ τοῦ Ἰωάννου βίος ὢν καὶ ἅγιος εἰς ἐπίστασιν καὶ ζήτησιν ἤγαγεν αὐτούς, τίς ποτε ἄρα οὗτος εἶη καὶ μήποτε ὁ προσδοκώμενος. ὁ δὲ, φησὶν, ὡμολόγησεν εὐθύς καὶ οὐκ ἀπέκρυψε τὸ ἀληθές, ὅτι μὴ εἶη ὁ Χριστός. οἱ δὲ δεύτερον ἠρώτων, εἰ Ἡλίας ὢν τυγχάνοι· καὶ γὰρ δὲ καὶ αὐτὸς ἤξειν προεῖρητο διὰ Μαλαχίου τοῦ προφήτου σαφῶς λέγοντος· “ἴδου ἀποστέλλω ὑμῖν Ἡλίαν τὸν Θεσβίτην” καὶ μέχρι μὲν τοῦ του ταῖς ὑπονοίας οὐκ ἐσφάλλοντο προσδοκῶντες Ἡλίαν τε καὶ Χριστόν. ὡς δὲ ἀπέφησεν Ἰωάννης μηδὲ Ἡλίας εἶναι καὶ γὰρ οὐκ ἦν Ἡλίας κατὰ τὴν ἰδίαν φύσιν, εἰ καὶ τοῦ πνεύματος

έκοινωνει καὶ διὰ τοῦτο Ἠλίας ἐκλήθη πρὸς τοῦ κυρίου τελευταίαν ἐσφαλμένην αὐτῷ προτείνουσιν ἐρώτησιν αὐθις τοῦτον ἐρωτῶντες, ὅπερ καὶ πρῶτον ἠρώ των εἰ ὁ προφήτης ἐστίν, ἕτερόν τι παρὰ τὸν προφήτην οἰόμενοι τὸν Χριστόν. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἡμάρτανον διαιροῦντες ἀπὸ Χριστοῦ τὸν προφήτην. ὁ δὲ βαπτιστὴς καὶ λῶς ἀπεκρίνατο μὴ εἶναι ὁ προφήτης ταῦτ' ὅτι λέγων, ὁ καὶ πρῶτον ἀπεκρίνατο φάσκων οὐκ εἶμι ὁ Χριστός, εἰ καὶ σαφῶς οὐκ ἐδίδασκεν αὐτοὺς, ὅτι ταῦτ' ἐστὶν ὁ Χριστός καὶ ὁ προφήτης. 5 Jo 1, 25[®] 27 Κωλυτικῶς λέγουσι τῷ Ἰωάννῃ τὸ τί οὖν βαπτίζεις, εἰ μὴ τάδε τυγχάνεις οὐκ εἰδότες, ὅτι οὐδὲ ὁ Χριστὸς αὐτὸς ὢν ὁ προφήτης ἐβάπτισεν, ἀλλ' οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. Ἠλίας τε ἐπὶ τοῦ Ἀχαάβ οὐδὲ τὰ τοῦ θυσιαστηρίου ξύλα δεόμενα λουτροῦ ἐβάπτισεν, τοῖς δὲ ἱερεῦσιν τοῦτο ποιεῖν προσέταξεν. πρὸς μὲν οὖν τὸ τί οὖν βαπτίζεις παρίστησιν ὁ Ἰωάννης τὸ ἴδιον βάπτισμα σωματικόν, πρὸς δὲ τὸ εἰ σὺ οὐκ εἶ ὁ Χριστὸς δοξολογίαν τῆς προηγουμένης οὐσίας Χριστοῦ λέγων, ὅτι ἀόρατός ἐστι τῆ θεότητι παρὼν παντὶ τῷ κόσμῳ. ἐλέγχει τε αὐτῶν τὴν εὐτελεῖα περὶ Χριστοῦ ὑπόληψιν καὶ ἐνοῖ τὸν “ἐν ἀρχῇ” λόγον τῆ ἐνανθρωπήσει αὐτοῦ συνάπτων τὸ ὄν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε τῷ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, τὴν τε ὑπεροχὴν Χριστοῦ πρὸς ἑαυτὸν δηλοῖ διὰ τοῦ οὐκ εἶμι ἄξιος, μέσος δ' ἂν εἴη τοῦ παντὸς κόσμου, οὗ διήκει κατὰ τὰς λογικὰς φύσεις, ἢ ἡμῶν, ὢν ἐν μέσῳ τὸ ἡγεμονικόν, ἔνθα καὶ ὁ ἐν ἐκάστῳ λόγος. εἰ δὲ τὸ μέσος ὑμῶν ἔστηκεν οὐκ αἰσθητόν, οὐδὲ τὸ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, εἰπὼν δὲ τὰ περὶ τῆς οὐσίας τοῦ λόγου συνάπτει καὶ τὰ τῆς ἐπιδημίας ὀπίσω αὐτοῦ ἐρχόμενον αὐτὸν εἰπὼν.

6 Jo 2, 4 Οὐκ ὀξέως ὁ κύριος εἰς τὴν ἐν φανερωῶ τῶν σημείων κατεργασίαν χωρεῖ, ἐπεὶ μὴδὲ εἰς ἐμφανὲς ἤδη κηρύττειν μὴδὲ εἰς τὸ κοινὸν ἤδη διδασκάλου τάξιν ἀνεῖληφεν· προσιόντας γὰρ ὡς διδασκάλῳ καὶ μεταδιώκοντας ὡς σωτῆρα τυγχάνειν τῶν ἰάσεων ἐχρῆν, ὅτι καὶ πρέπει τὸν δεόμενον ἐπὶ τὸ πληρωτικὸν τῆς ἐνδείας χωρεῖν. λέγει τοίνυν μὴ παρεῖναι τὴν ὥραν αὐτοῦ τὴν εἰς τὰ σημεῖα τὴν κατὰ λόγον δηλαδὴ καὶ κατὰ τὸ πρέπον. 7 Jo 2, 4[®] 5 Οἶδεν ἡ μήτηρ πειθήνιον ὡς υἱὸν αὐτῇ γινόμενον τὸν κύριον. καὶ δὴ καὶ ἡ ἀπόκρισις τοῦτο ἐπεδείξατο τί ἐμοὶ καὶ σοί, γύναι· ὡς γὰρ δυσωπεῖν δυνάμενος τοῦτο ἀπεκρίνατο, οἷον ἦν τὸ τοῦ θεοῦ πρὸς Μωυσέα· “ἔασόν με” ὡς δυνάμενος δηλαδὴ δυσωπῆσαι καὶ πείσαι. εἰδυῖα δὴ καὶ πιστικῶς πρὸς αὐτὴν διακείμενον καὶ ἐκ τῆς ἀποκρίσεως ὀρώσα πρὸς τὴν ἀξίωσιν ἐγγὺς ἐπι νεύοντα τοῖς διακόνοις ἐπιτάττει ποιεῖν ὃ κελεύει. 8 Jo 2, 13[®] 16 Κατ' ἀλληγορίαν τοὺς δι' αἰσχροκέρδειαν ἐληλυθότας ἐπὶ τὸ τοκίζειν τὰ τοῦ θεοῦ λόγου ὄντα ἀργύριον, ἔτι μὴν καὶ πωλοῦντας τὰ τοῦ πνεύματος χαρίσματα περιστερὰς ὠνομασμένα διὰ τὸ οἰκειότητα ἔχειν πρὸς τὸ καταβὰν ἐν εἴδει περιστερᾶς ἐπὶ τοῦ σωτῆρος ἁγίου πνεύμα ἐκβάλλει τῆς τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας. εὖ δὲ καὶ τὸ εἰπεῖν ἐκ σχοινίων ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ τὸ φραγέλλιον γεγονέναι, ὧ πάντας ἐδίωξεν· ἐπειδὴ γὰρ δι' ὧν πλέκει τις τὸ σχοινίον, ἐν τῷ ἀμαρτάνειν κολάζεται. εἰκότως τοῦτο γέγραπται· σχοινία γὰρ τὰ ἀμαρτήματα λέγεται.

9 Jo 3, 5 Ἀναβιβάζει πρὸς τὴν ἀληθινὴν αὐτὸν ἔννοιαν ὁ κύριος τῆ χάριτι τὴν ἀναγέννησιν ἀνατιθεῖς, ἥτις ἐπιτελεῖται δι' ὑπουργίας μὲν ὕδατος τὸ σῶμα καθαίροντος ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων καὶ τῶν ἐκ κακίας ρύπων, δι' ἐνεργείας δὲ πνεύματος τὴν ψυχὴν ἀγιάζοντος καὶ πληροῦντος θεότητι, οὗ δὴ κατοικήσαντος νῦν ἐν ἡμῖν ὡςπερ ἀρραβῶνός τινος καὶ ἀπαρχῆς, ἡ τελείως ἤξει βασιλεία τοῦ θεοῦ

πλήρωσις οὐσα θεότητος ἐν ἡμῖν. 13 Jo 3, 19 Τὸ φῶς ἀφ' ἑαυτοῦ ἦλθεν μηδενὸς πονήσαντος εἰς τὸ εὐρεῖν αὐτό. 14 Jo 3, 19 Ἀναπολόγητοί εἰσιν οἱ ἀγαπήσαντες τὸ σκότος ὑπὲρ τὸ φῶς· οὐ γὰρ δι' ἄγνοιαν οὐ πιστεύουσι τῷ Χριστῷ, ἀλλὰ διὰ τὸ θέλουν φαῦλα πράσσειν, ἅπερ ἡ Χριστοῦ διδασκαλία οὐ παραδέχεται. ὅταν οὖν ἀκούσωμεν, ὅτι “οὐκ ἠδύνατο πιστεῦν” , μὴ φύσεως ἐννοήσωμεν δύναμιν ἢ ἄλλου τινὸς ἐπικράτειαν, ἀλλὰ τὸν αὐτοδέσποτον λογισμὸν τὸν καταδουλώσαντα ἑαυτὸν τοῖς πάθεσι τοῖς ἀσέμνοις καὶ μὴ θέλοντα τῆς κακίστης ἀποστῆναι συνηθείας· οὗτοι γὰρ ἐπι γινώσκουσι μὲν τὸ φῶς, οὐκ ἔρχονται δὲ πρὸς αὐτό, ἵνα μὴ ἐλεγχθῆ ἢ ὑπὸ κρίσεως αὐτῶν τῶν λεγόντων εἰδέναι θεόν, ἔργοις δὲ αὐτὸν ἀρνούμενων. 15 Jo 3, 32[®] 33 Ἐπεὶ οὖν τὰ ἐκείνου φθέγγεται ὃ τε πιστεύων, ὃ τε ἀπιστῶν, ἐκείνω καὶ πιστεύει καὶ ἀπιστεῖ. τὸ δὲ ἐσφράγισεν ἀντὶ τοῦ ἔδειξεν.

17 Jo 4, 13[®] 16 Τοῦτο, φησὶν, τὸ αἰσθητὸν ὕδωρ πρὸς ὀλίγον ἰάσεται τὴν δίψαν, τὸ δὲ ἀόρατον, καθάπερ ἀπαλλάττει τοῦ διψᾶν, οὐκέτι ζωῆς ἐνδεεῖς καταλιμπάνει τοὺς ἀνθρώπους· πηγάζει γὰρ αὐτοῖς ἀφθαρσίαν. τοῦτο δέ, ὅτι πνεῦμα ἅγιον δωρεὰν ἐπαγγέλλεται διὰ τῶν ἐξῆς δηλόν ἐστιν. ἔχει τοίνυν τὸ λεγόμενον ὕδατος πνευματικοῦ πρὸς ὕδωρ σωματικὸν ἀντεξέτασιν, ἀλλὰ καὶ τῆς τοῦ πνεύματος δωρεᾶς πρὸς τὴν τοῦ νόμου διδασκαλίαν· ὁ μὲν γὰρ ἦν διὰ γραμμάτων μαθῆ σεως, ὧν ἀεὶ διὰ τὴν λήθην ὁ ἄνθρωπος δεῖται, πνεῦμα δὲ σοφίας, ἢ παραγένετο διηνεκῶς, τὴν χορηγίαν ἐπιδίδωσιν· τούτων ἀκούσασα ἡ Σαμαρεῖτις ἔμεινεν ἐπὶ τῆς σωματικῆς ἐννοίας καὶ τὰ μικρὰ μεγάλα περινοοῦσα τῶν μεγάλων ἀνεπαίσθητος ἔμεινεν. ἀλλ' ὁ κύριος ἄχρι μὲν τούτων πρὸς τὴν γυναῖκα προοιμίασατο, ἐπαγαγέσθαι δὲ τὸ τῶν Σαμαρειτῶν ἔθνος βουλόμενος ἐπίσυν ἀπτεῖ τῷ πρὸς ἐκείνην λόγῳ τὴν τοῦ ἀνδρὸς κλήσιν. ἐν ᾧ δείκνυται πρὸς ἐπίγνωσιν λόγου καλλίων ἀνδρὸς φύσις καὶ ἐπιτηδειότερα πού τῆς γυναικὸς οὐκ ἐφικομένης τῶν πνευματικῶν τοῦ κυρίου διδασκαλιῶν. 18 Jo 4,33 Δηλοῦσιν, ὅτι τὰς διακονίας τῶν προσφερόντων ἐδέχετο, καίτοι δυνατὸς ὧν τρέφειν καὶ μὴ τρέφεσθαι· εὐεργεσία γὰρ μεγίστη τὸ τρέφειν Χριστόν, ἧς οὐκ ἐφθόνηι τοῖς βουλομένοις. διὸ καὶ τοῖς μαθηταῖς τὸ ἴσον ἔταξεν.

19 Jo 5,5 Τὸ τριακοστὸν καὶ ὄγδοον ἔτος τοῦ κειμένου παραλύτου σημαίνει κολάσεως χρόνον ἤδη συμπληρούμενον, ὅτι καὶ τεσσαράκοντα ἔτεσιν ὁ λαὸς ἐπὶ τῆς ἐρήμου δίκας ἐξέτισε καὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἐπέσχεν ὁ κατακλυσμός καὶ πληγαῖς δὲ ὁ νόμος τεσσαράκοντα τοὺς ἁμαρτάνοντας ἐκόλαζεν. ὁ τοίνυν κύριος ὑποτεμνόμενος τὸ πλήρες τῆς κολάσεως ἔτει τριακοστοογδόῳ θεραπεύει τὸν ἄρρωστον, ὡσπερ καὶ τὰς νομικὰς κολάσεις ὑπετέμνετο διὰ τῆς χάριτος ἐγγὺς τοῦ κοσμικοῦ χρόνου πεπληρωμένου. 22 Jo 5,44 Εἶτα ἐπειδὴ φησὶν ὑμεῖς τὴν παρ' ἀλλήλων δόξαν ζητεῖτε καὶ τὴν παρὰ θεοῦ οὐ ζητεῖτε, οὐ δύνασθε ἐλθεῖν πρὸς με. τοῦτο δὲ φησὶν ἐλέγχων τῶν διανοιῶν τὰ κεκρυμμένα καὶ τῆς ἀπιστίας τὴν αἰτίαν λέγων· ἄρχοντες μὲν γὰρ τὴν ἀπὸ λαῶν εὐδοκίμησιν μεταδιώκοντες, λαοὶ δὲ τὴν παρὰ τοῖς ἄρχουσι τιμὴν ἀγαπῶντες ἀφίστασθε τῆς πίστεως τῆς εἰς ἐμέ, οἱ μὲν, ἵνα μὴ τὴν δόξαν ἐλαττωθεῖεν τὴν ἐν ὑμῖν, ὑμεῖς δέ, ἵνα μὴ τὴν παρ' ἐκείνοις τιμὴν ἀποβάλητε.

23 Jo 6,1 ἅμα δὲ καὶ ἐπὶ πλείονας ἄγειν τὴν εὐεργεσίαν βουλόμενος οὐκ ἐπὶ μιᾶς χώρας ἐδραῖος ἔμενεν. 24 Jo 6,10[®] 11 Τοῖς μαθηταῖς τὸ γεγεννημένον σημεῖον

οὐκ ἐπήγγελται λόγῳ, τῷ ἔργῳ δὲ ἐπιδείκνυσιν· τοῦτο γὰρ ἦν τῇ οἰκονομίᾳ πρέπον, οὐχ ὥσπερ τότε πρὸς τὸν Μωυσέα ἐλέγετο “μὴ χεὶρ τοῦ κυρίου οὐκ ἐξαρκέσει; ἤδη ὄψει εἰ ἐπικαταλήμψεται σε ὁ λόγος μου”, ἀλλ’ ἐνταῦθα πρῶτος πῶς καὶ ἡσυχίως ἀναπεσεῖν μόνον τοὺς ἀνθρώπους κελεύει καὶ λαβὼν τοὺς ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθύας εὐχὰ ριστεῖ ὡς ἐπὶ τροφαῖς ὑποκειμέναις καὶ ὡς ταύταις θρέψων ταύταις ἐπιδιδούς, ἐν τούτῳ δὲ τὰς οὐκ οὔσας ἐξεργαζόμενος. 25 Jo 6,27 Μεθίστησι μὴ περὶ τὴν φθειρομένην ἐπτοῆσθαι τροφήν, ἀλλὰ τὴν εἰς αἰῶνα μένουσαν, ἣτις τρέφει ψυχὴν. αὕτη δὲ ἦν ἡ πίστις ἡ ζωοποιὸς καθ’ ἣν ἐξομοιοῦται πρὸς τὴν σάρκα τοῦ κυρίου τὴν ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐσφραγισμένην τῇ θείᾳ δυνάμει. 26 Jo 6,29 Θεοῦ μὲν ἔργον ἐνταῦθα λέγεται τὸ ἀνήκον εἰς θεόν. τοῦτο δὲ εἶναι φησὶν ὁ κύριος τὴν πίστιν τὴν εἰς αὐτόν, ἔργον τὴν πίστιν ἀποφαίνων ἱερώτερόν τε καὶ τέλειον. διὸ καὶ ἄνευ τῶν ἀνθρωπίνων ἔργων εἰκότως δικαιοῖ τε καὶ ἀγιάζει ἅτε τὴν καλλίστην ἐνέργειαν ἔχον τῆς ψυχῆς, οὐκ ἀργίαν τινὰ καὶ ἀπραξίαν. 28 Jo 6,54 Οὐκ ἔστιν ἀπολαῦσαι τοῦ λόγου τοῦ θεοῦ πρὸς αἰώνιον ζωὴν, εἰ μὴ διὰ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ· ἄχρι γὰρ οὐκ ἀνεμίγνυτο σαρκί, κατείχετο πᾶσα σὰρξ ὑπὸ θανάτου. νῦν δὲ ζωοποιὸς δέδοται σὰρξ τρέφουσα πᾶν τὸ ὁμογενὲς εἰς ζωὴν διὰ τῆς ἀνακραθείσης αὐτῇ δυνάμεως καὶ ταῖς μετεχούσαις σαρξίν ἀνακίρνα μένης καθ’ ὁμοίωσιν. 29 Jo 6,55 Ἀληθὴς ἐστὶν βρῶσις ἢ μὴ τῆς προσκαίρου καὶ ἀπολλυμένης ζωῆς ἐπίκουρος, ἀλλὰ τῆς αἰωνίου παρασκευαστικῆς. αὕτη καὶ πόσις ἀληθινὴ ὡς ἂν μὴ πρὸς ὀλίγον ἐπαρκοῦσα τῷ δίψει, ἀλλ’ εἰς αἰεὶ παρεχομένη τὸν ἐμφορὴ θέντα αὐτῆς καὶ ἀνεπίδεικτον καθιστῶσα καθάπερ καὶ πρὸς τὴν Σαμαρεῖτιν ὁ κύριος ἔλεγεν.

32 Jo 7, 6[®] 8 Ὁ μακαρίζων τοὺς πενθοῦντας ἐπὶ τοῦ παρόντος αἰῶνος ἀκόλουθα καὶ νυνὶ φθέγγεται, κοινόν τι καὶ εἰς ἅπαντας διαβαῖνον τοὺς ἀγίους ἐφ’ ἑαυτοῦ λέγων, τὸ μὴ εἶναι καιρὸν ἐορτῆς ἡμῖν ἐν μέσῳ τῶν παρουσῶν θλίψεων, ἐν ὧσιν κακία καταστρατεύεται καὶ ἀλήθεια παρὰ τοῖς πλείοσιν ἀθετεῖται καὶ θέλημα θεοῦ κατὰ γῆν οὐ κρατεῖ. διὰ δὲ ταῦτα μὴ εἶναι τὸν ἑαυτοῦ καιρὸν ὁ κύριος ἔλεγεν· οὐδὲ γὰρ οἶόν τε ἦν συνεορτάζειν πονηροῖς τὸν ἀγαθὸν οὐδὲ μισοῦσι τὸν μισούμενον. 33 Jo 7, 8 Ὑμεῖς, φησὶν, ἀνάβητε συνεορτάσαντες οἱ μὴδὲ μισούμενοι μὴδὲ φθορὸν νοούμενοι παρ’ αὐτῶν. ἐγὼ δὲ οὐκ ἀναβήσομαι· ἕτερος γὰρ ὁ τῆς ἐμῆς ἐορτῆς καιρὸς, ὅτε δηλαδὴ κρατήσῃ τὸ ἀγαθὸν καταποθέντος τοῦ χείρονος καὶ τὸ πονηρὸν οὐδαμοῦ φανεῖται. 34 Jo 7, 21 Ἐπὶ τοὺς πέντε ἄρτους ἀναφέρει ὁ φησὶν ἢ ἐπὶ τὸ χωρὶς τοῦ πεπλευκέναι πέραν γεγονέναι. 35 Jo 7, 22[®] 23 Βουλόμενος εἰσαγαγεῖν τὴν ἐν σαββάτῳ γινομένην περιτομὴν ἀρχὴν οὔσαν τῆς ἐλευθερίας τῆς ἀπὸ τοῦ σαββάτου ἀκριβείας καὶ τὸν περὶ τῆς περιτομῆς ποιεῖται λόγον. ὡς μὴδὲ ταύτη βεβηλοῦσθαι τοὺς ἀνθρώπους δεικνύη φησὶν δὴ μάλιστα μὲν οὐδ’ ἐκ τοῦ Μωυσέως εἶναι τὸ τῆς περιτομῆς ἔθος, ἀλλ’ ἄνωθεν καὶ ἐκ τῶν πατέρων, ἐπειδήπερ ἐξ Ἀβραάμ ἄρχεται. τοῦτο δὲ λέγων ἐπὶ τὰ πρεσβύτερα τοῦ Μωυσέως αὐτοὺς ἀναπέμπει, ἐν οἷς οὕτω νόμος αὐτὸ τοῦτο, ὃ μάλιστα θαυμάζουσιν ὡς ἴδιον, τὴν κατὰ νόμον πολιτείαν, ἐπιδεικνύων τῆς παλαιότερας ὄν καὶ οὕτω νομικῆς. αἰεὶ δὲ ἔνθα τὰ μείζονα τοῦ νόμου παρεισάγει, πρὸς τὸ πρεσβύτερον καὶ ἀρχαῖον ἀναπέμπει, ἐπεὶ μήτε τῷ Ἐνώχ μήτε ἐν τῷ Νῶε. διὸ οὐδὲ εἶπεν ἐκ τοῦ Ἀβραάμ, ἀλλ’ ἐκ τῶν πατέρων τὴν περιτομὴν, ἵνα ἐπὶ πάντων τὸ πρᾶγμα θεωρήσας μὴ πάντως ἀναγκαίαν αὐτοῦ νομίσης τὴν ἐπιτήδευσιν, ὅτι μὴδὲ ἦν ἐπὶ πάντων. ἔλθων δὲ ἐπὶ Μωυσέα τῇ περιτομῇ χρησάμενον ἐν σαββάτῳ τὴν σαββατικὴν ἀργεῖαν ἀπέφηνεν ὑπ’ αὐτοῦ λελυμένην τοῦ Μωυσέως ἔνεκεν τῆς θειοτέρας ἐργασίας. εἰ δὲ ἔνεκεν, φησὶν, τῆς περιτομῆς ὡς θείου ἔργου τὸ σάββατον οὐ διατελοῦσιν, ἀργὸν ἄγεται, ἀλλ’ ἔστιν ὅτε καὶ ἐνεργόν,

πῶς τὸ πολὺ μείζον τῆς περιτομῆς τὴν ὄλου τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος ἴασιν αἰτιᾶσθε ὡς οὐκ ὀφείλουσαν ἐν ἀργείας καιρῷ πράττεσθαι; 36 Jo 7, 28 Εἰσάγει τὰς περὶ ἑαυτοῦ δύο δόξας ὁ κύριος, καὶ γινώσκεσθαι μὲν αὐτοῖς ὁπόθεν ἐστίν, διότι μήτηρ αὐτοῦ ἡ Μαρία, ἔχειν δὲ ἅμα καὶ τὸ ἄγνωστον, ὅτι ἐστὶ τε καὶ ἐλήλυθεν ἐκ θεοῦ. διὸ μὴ αὐθάδη τινὰ καὶ αὐτοχειροτόνητον εἶναι διδάσκαλον ἑαυτόν, ἀλλὰ θεοῦ τοῦ πατρὸς ἀπεσταλκός τις ἦκειν ἐπὶ τὴν διδασκαλίαν, τὸν δὲ ἀποστείλαντα αὐτὸν ἐκείνοις μὲν οὐ γινώσκεσθαι, ὅτι θεοῦ γνῶσεως ἀληθινῆς ἀπεῖχον ὡς πορρωτάτω ὅσον καὶ τῇ γνώμῃ καὶ ταῖς πράξεσιν ἀφεστήκασιν αὐτοῦ. εἰκότως δὲ ἑαυτὸν γινώσκειν τὸν πατέρα, ὅτι καὶ ἐστὶ παρ' αὐτοῦ· γνωστότατον γὰρ τὸ οἰκειότατον. 37 Jo 7,39-44 Ὡς τῆς σαρκὸς κοινωνίαν πρὸς ἡμᾶς ἀναδεξάμενος τοῦ πνεύματος ἔμελλεν παρέξειν οὐ πρότερον ἀνθρώποις ἁγιασμὸν τὸν ὄντως δεδομένον πρὶν σαρκωθῆναι τὸν λόγον καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ὁδὸν πᾶσαν τοῦ βίου διαδραμεῖν καὶ τὴν ἡμετέραν ἀδοξίαν εἰς δόξαν τὴν θείαν μεταγαγεῖν· ἐνταῦθα γὰρ δεκτικὴν ἤδη τὴν ἀνθρωπότητα θεὸς ἐν Χριστῷ ποιησάμενος ὡς ἰδίους καὶ προσειλημμένοις πνεῦμα χαρίζεται καὶ πάρεστι δὴ τὸ πνεῦμα. καὶ ἔστιν ἐν ἡμῖν ἐξ ἐκείνου· ὅτι γὰρ τὸν ἁγιασμὸν τὸν ἐν πνεύματι πνεῦμα ἢ γραφὴ καλεῖ, δηλοῦται ἐν Πράξεσι ἔνθα Παύλου πυθομένου· “εἰ πνεῦμα ἅγιον ἐλάβετε πιστεύσαντες” ἔλεγον οἱ ἐρωτηθέντες, ὅτι “οὐδ' εἰ πνεῦμα ἅγιον ἔστιν ἠκούσαμεν”, τοῦτο λέγοντες, ὅτι, εἰ δέδοται πνεύματος ἁγιασμὸς ἀνθρώποις, οὐκ ἀκηκόασιν, ἐπεὶ ὅτι γέ ἐστὶ πνεῦμα θεοῦ, πάλιν ἐπεβεβόητο παρὰ ταῖς θείαις γραφαῖς. μὴ θαυμάζωμεν οὖν, εἰ καὶ πάλαι τοῦ πνεύματος ἐνεργοῦντος ἐν τοῖς προφήταις ἴδιον τῆς ἀναστάσεως τοῦ κυρίου τὸ δῶρον εἶναι λέγεται· ἕτερον γὰρ πνεύματος ἐνέργεια προφητικὴ καὶ ἕτερον ἁγιασμὸς καὶ ἀνακαίνωσις υἱοῦς θεοῦ τοὺς γυναικῶν γεννητοὺς ἀποφαίνουσα. καὶ τῷ μὲν υἱοθετοῦντι ἁγιασμῷ πολλάκις ἔπεται καὶ προφητεία, ὁπότε αὐτῆς δέοι, τῇ προφητείᾳ δὲ ἀναγέννησις οὐ συνῆν, ὅτι οὐδέπω ἦν πνεῦμα ἅγιον. οὐκ ἐπὶ τὴν ὑπόστασιν ἀναφέρει, ἀλλ' ἐπὶ τὴν ἐνέργειαν· οὐδέπω γὰρ ἐνήργει ἐν τοῖς μαθηταῖς, ἐπεὶ οὐκ ἂν περὶ τῆς ὑποστάσεως τοῦ πνεύματος εἶπεν, ὅτι οὐπω ἦν, (ἀλλὰ δηλονότι ἦν), περὶ δὲ τῆς χάριτος τῆς ἐπὶ τοὺς ἀποστόλους μελλούσης ἔρχεσθαι καὶ δι' ἐκείνων ἐπὶ τοὺς λοιπούς. ἐκεῖνο γὰρ οὐπω ἦν, ἐπεὶ ἐν τοῖς δεχομένοις καὶ τὸ χάρισμα λαμβάνει καὶ τὴν μείωσιν δέχεται πολλάκις διὰ τὴν τῶν λαμβανόντων αὐτοκακίαν. ἀλλὰ Φαρισαῖοι πάλιν τὴν περὶ αὐτῶν γνώμην τοῦ πλήθους ἀφέντες ἐβουλεύθησαν μὲν αὐτὸν συλλαβέσθαι διὰ τῶν ὑπηρετῶν. ἤψατο δὲ οὐδεὶς πάντων ὑπὸ τῆς θείας κωλυομένων χάριτος. 38 Jo 7,50 Εἷς ὢν καὶ αὐτὸς τῶν πεπιστευκότων καὶ σὺν τοῖς ἐπαράτοις ταγεῖς ἀνθυβρίζει αὐτοὺς ἡρέμα ἐπαράτους δεικνὺς ὡς καταψηφισαμένους τῶν πιστευσάντων πρὸ τοῦ γνῶναι, εἰ ἀλόγως ἐπίστευσαν.

39 Jo 8,19 Ἐπειδὴ ἠρώτων ὡς περὶ ἀνθρώπου τόπῳ περιεχομένου· ποῦ ἐστὶν ὁ πατήρ σου, θαυμασίως εἶρηκεν τὸ μὴ εἰδέναι αὐτοὺς τὸν πατέρα τοῦτο πάσχοντα διὰ τὸ καὶ τὸν υἱὸν μηδὲν ἕτερον ἢ σάρκα νομίζειν τὴν ἐν τόπῳ θεωρουμένην. εἰ δ' ἐπίστασθε, φησὶν, ὅτι καὶ ὁ υἱὸς εἰ καὶ σάρκα πεφόρηκεν, οὐδὲν ἥττον ἐστὶν ὑπὲρ σάρκα, ἐπεγινώσκετε ἂν καὶ τὸν πατέρα μηδεμίαν τοπικὴν περιοχὴν κατεχόμενον, ἀλλὰ πάντα ἐν ἑαυτῷ φέροντα. 40 Jo 8, Θαυμάζων ὁ εὐαγγελιστὴς φαίνεται ἐπὶ τοιαύτη παρρησία λόγων καὶ ἐλέγχους τοιούτοις, μηδένα δὲ δύνασθαι κατασχεῖν τὸν κύριον, καίτοι γε μεμνηνόντων ἐπὶ τούτῳ καὶ παρεσκευασμένων ἀπάντων. ἀλλ' ὁμως ἐν μέσοις αὐτοῖς ἐν τῷ ἱερῷ πρὸς τῷ γαζοφυλακίῳ διδασκῶν ἔλεγεν, ἐπαρρησιάζετο, θεότητος παρεῖχε τεκμήρια, τὴν ἐκείνων ἄγνοιαν ἤλεγχε ἐπὶ τούτοις καὶ οὐδεὶς ὁ προσαψάμενος. 41 Jo 8,21 Τοῖς οὐδὲν ἀπολαύσασι τῆς παρουσίας αὐτοῦ τὸν ἀνιαρὸν ὄλεθρον ἀπειλεῖ καὶ μάλα εἰκότως· οἱ γὰρ ἐκ τοῦ ἱατροῦ παρόντος μόνην ἴασιν μὴ

δεξάμενοι τοῖς πάθεσιν ἐναποθνήσκουσιν. 42 Jo 8,22[®] 23 Καίτοι εἰ ἔμελλεν ἑαυτὸν ἀναιρεῖν κατὰ τὴν δυσσεβῆ αὐτῶν ὑπόνοιαν, ἐδύναντο ὀτεδήποτε καὶ αὐτοὶ θνητοὶ ὄντες ἀπελθεῖν πρὸς αὐτόν· μία γὰρ πάντων ἕξις, κἂν ὁ τρόπος διάφορος εἶναι δοκῆ καὶ ἔν τὸ ὑποδεχόμενον πάντας χωρίον πρὸ τῆς ἀναστάσεως τοῦ κυρίου, κἂν μετὰ ταῦτα τὸ τάγμα τῶν ἀγίων εἰς παράδεισον μετατεθῆ. τί οὖν ὁ κύριος; παρὰ πόδας δείκνυσι καὶ τὴν αἰτίαν φήσας ἀναιρῶν αὐτῶν τὴν ὑποψίαν· ὑμεῖς ἐκ τοῦ κόσμου ἐστέ.⁴³ Jo 8,22[®] 23 Τοιαύτην πως ἔχει δύναμιν ὁ λόγος, ὅτι πρὸς τὰ ἑαυτοῦ καὶ τὰ οὐράνια μεταστήσεται· διόπερ τοῦτο οὐδὲ θάνατός ἐστιν ὡς πρὸς ἀλήθειαν καθάπερ ἂν ἐπ' ἀνθρώπου τοῦ ἐκ γῆς ὄντος καὶ κατὰ τὴν ἐκ τοῦ σώματος μετάστασιν ὑπὸ γῆν ἐλκομένου. 44 Jo 8,26 Ἰκανά, φησίν, ἔστιν, ἃ καὶ ὁ θεὸς διὰ προφητῶν εἶρηκεν ἐλέγχων τὸ σκληροκάρδιον ὑμῶν καὶ δυσπειθές. κἀγὼ δὲ ὅσα λέγω περὶ ὑμῶν, οὐχ ἐτέ ρωθεν, ἀλλ' ἢ παρὰ πατρὸς λέγω. ἀκούειν δὲ εἶπεν ἀνθρωπινώτερον, σαφέστερον τοῖς ἀκούουσι διαλεγόμενος. 45 Jo 8,27 Εἰ γὰρ συνίεσαν, ὅτι περὶ θεοῦ ἔλεγεν ὁ κύριος, οὐκ ἂν ἠρώτων “ ποῦ ἐστιν ὁ πατήρ σου” διόπερ καὶ δεόντως εἶρηκε πρὸς αὐτοὺς τὸ οὐκ “οἴδατε τὸν πατέρα μου”. 46 Jo 8,38 Ἐωρακέναι καὶ παρὰ τῷ πατρὶ λέγων οὐκ ὀφθαλμῶν τινα ὄρασιν ἐδήλωσεν, ἀλλὰ γνώσιν φυσικὴν, ἐπεὶ καὶ ἐκείνους φάσκων ἔωρακέναι παρὰ τῷ πατρὶ αὐτῶν οὐκ ὄψει δήπουθεν ἔωρακέναι λέγει, ἀλλὰ τῇ ἐνοικίωσιν πονηρίας ταῖς τοῦ πονηροῦ βουλαῖς οἰκείους καθίστασθαι. 47 Jo 8,51[®] 53 Προειρηκώς, ὅτι « ὁ ὢν ἐκ τοῦ θεοῦ τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ ἀκούει « νῦν φησι δεικνύς ἑαυτὸν κατὰ φύσιν ὄντα θεόν· οὗτος δὲ τηρεῖ τὴν θείαν ἐντολήν, ὁ κατὰ μηδένα τρόπον ἀμαρτάνων καὶ παραβαίνων τὰς θείας πράξεις· οὗτος καὶ ἀκούει τῶν θείων λόγων. θάνατον δὲ φησιν ἐνταῦθα οὐ τὸν σαρκικόν, ὃν ὑπομένουσι πάντες, ἀλλὰ θάνατον ὀνομάζει τὸν μέλλοντα, τὸ δι' αἰῶνος κολλάζεσθαι, ὅστις ἐστὶν ἡ γέεννα καὶ “ὁ σκόληξ” · καὶ γὰρ καὶ ζωὴ ἐστὶν ἀκατάπαυστος ἀπόλαυσις εἰς τὸν αἰῶνα· αἰῶνα γὰρ φησὶ τὸν μέλλοντα. εἶτα εἶπε οὖν ἡμῖν, φασίν, μείζων εἶ αὐτὸς Ἀβραάμ καὶ τῶν προφητῶν ὁ μείζους ἐκείνων ἑτέρους ποιεῖν ὑπισχνούμενος; τίνα σεαυτὸν ποιεῖς ὁ καὶ τῆς παρὰ τοῦ θεοῦ φιλοτιμίας τὰ ἀμείνω δώσειν ἐπαγγελλλόμενος; 48 Jo 8,56 Ζητητέον τίνα λέγει ἡμέραν· ἐπεὶ φῶς ἀληθινὸν καὶ “δικαιοσύνης ἡλίου” ἐστὶν ὁ σωτήρ, ἡμέραν κατασκευάζει, ἐὰν ἀνατείλῃ δι' ἀρετῆς καὶ θείας γνώσεως. ἐπεὶ τοίνυν καὶ τῷ Ἀβραάμ ὥφθη καταυγιάσας αὐτὸν πίστει εἰς δικαιοσύνην λελογισμένην, μετὰ χαρᾶς ἠγαλλιάσατο ἰδὼν τὴν νοητὴν τοῦ κυρίου ἡμέραν. ἐντεῦθεν οἱ δύο θεοὺς λέγοντες τὸν κοσμοποιὸν καὶ τὸν πατέρα Χριστοῦ ἐλέγχονται ἀσεβῶς φρονοῦντες· εἰ γὰρ ὁ Ἀβραάμ, ὃν φασὶν ἑτέρου θεοῦ εἶναι, τὸν σωτῆρα εἶδεν καὶ δι' αὐτοῦ τὸν πατέρα, ὁ ὀφθεῖς αὐτῷ θεὸς ὁ κοσμοποιός ἐστίν, ὁ αὐτὸς τῷ πατρὶ Χριστοῦ.

49 Jo 9,2[®] 3 Ἦν τις ἐν τοῖς πάλαι λόγος ἐξ ἀμαρτίας εἶναι τὰ κακὰ διὰ τὸ πεπεῖσθαι περὶ θεοῦ ὡς οὐδενός ἐστιν αἴτιος κακοῦ, τὸ δὲ ἐπὶ γυμνασίᾳ πάσχειν καὶ πρὸς αἴσθησιν τῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως ἐνεργούσης ὕστερον τοῦτο οὐ πάνυ πως ἐγίνωσκετο διὰ τὸ μᾶλλον ἀνταποδόσεις εἶναι ἀγαθὰς τοῖς δικαίοις τότε παρὰ θεοῦ καὶ μὴ ὡσπερ νῦν παρατείνειν μακροτέρους τοὺς ἀγῶνας διὰ τὴν προκειμένην εἰς αἰῶνα ζωὴν. ἐπεὶ δὲ ἐκ γενετῆς ὁ τυφλός, ζητεῖν παρίσταται τοῖς μαθηταῖς· καὶ ὡς ἀδύνατον ὄν τὸ αὐτὸν ἀμαρτεῖν πρὶν γεννηθῆναι παρὰ τῶν γονέων. καὶ γὰρ ἤδεισαν ἐπὶ λύπῃ γονέων παθήματα περὶ τοὺς παῖδας εἶναι. ὁ δὲ κύριος οὐχ

ἔνεκά τινος ἁμαρτίας τὴν τυφλότητα γενέσθαι φησίν, ἀλλ' ἔνεκα δόξης θεοῦ μελλούσης ὑπὲρ τοῦ γνωσθῆναι θεοῦ δύναμιν διὰ τῆς παραδόξως γενομένης ἀναβλέψεως. 50 Jo 9,7 Ἡ τοῦ Σιλωᾶμ εἰς τὸ ἔργον συμπαράληψις ὃ ἐρμηνεύεται ἀπεσταλ μένος καθὰ καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς οὐ μάτην ἐπεσημαίνετο, δηλοῖ τὴν τῆς δημιουργοῦ δυνάμεως ἀποστολὴν εἰς τὴν τοῦ ἰδίου δημιουργήματος ἀνανέωσιν ἀποκαθαριστικὴν μὲν τῶν ἁμαρτιῶν γινομένην, οὗ σύμβολον τὸ ὕδωρ ἦν τὸ τῆς κολυμβήθρας, διὰ δὲ τῆς τῶν ἁμαρτιῶν ἀποκαθάρσεως ὑγείαν ἐπανάγουσαν καὶ εἰς

ἀρτιότητα τὴν νενοσηκυῖαν καὶ πεπηρωμένην φύσιν. 51 Jo 9,10[®] 17 Οὐχ ὡς μαθεῖν τι δεόμενοι παρὰ τοῦ τυφλοῦ τὴν ἐρώτησιν οὗτοι προσάγουσιν, ἀλλ' ὥσπερ ἐκδυσωποῦντες αὐτὸν δυσφημότερόν τι κατὰ τοῦ κυρίου φθέγγασθαι διὰ τὴν δοκοῦσαν περὶ τὸ σάββατον ὀλιγωρίαν· ὦντο γὰρ ὑπὸ πολλῶν ὄντων αὐτῶν ἔλκυσθήσεσθαι τὸν ἕνα καὶ ταῦτα πένητα καὶ εὐτελῆ καὶ προσαίτην, μέγα δὲ ἠγοῦντο τὸν εὐεργετηθέντα παῦσαι τῆς εἰς αὐτὸν εὐφημίας ὡς ἐκ τούτου καὶ κατακρύψαι δύνασθαι τὸ πραχθὲν μὴ μαρτυρούμενον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰαθέντος. ἀλλ' οὐκ εἶξεν, ἅτε πείρα τὸν κύριον ἐγνωκώς, ἀλλ' ὅσον ἐδύνατο καταλαβεῖν εὐφῆμως λέγει περὶ αὐτοῦ προφήτην εἶναι φάσκων καὶ τοῦτο εἰκότως, ἐπεὶ οὐκ ἰδίᾳ δυνάμει πεπονηκότα αὐτὸν ἠπίστατο τῆς θεότητος τὴν ἐξουσίαν ἀγνοῶν. 53 Jo 9,16 Τοσοῦτον ἰσχύει δόγμα προκατεσχρηκὸς καὶ ἡ πρὸς τι διάθεσις εἰς τὸ παρελέσθαι τὴν ὀρθὴν ἐπὶ τοῖς πράγμασιν δίκην καὶ σκοτῶσαι τὸν λογισμόν. καὶ ὅτι μὲν ἐν σαββάτῳ τὸν τυφλὸν βλέπειν ἐποίησεν, οὐ λογίζονται, ὅτι δὲ “πηλὸν ἐποίησεν”, κρίνουσιν, ἐξεπίτηδες τοῦ κυρίου κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν ἐργαζομένου τὰ ἑαυτοῦ ἔργα πολλάκις, ἵνα τῆς “ὑπὸ τὰ στοιχεῖα” δουλείας, ὡς ὁ ἀπόστολός φησιν, ἐλευθερώσῃ τοὺς ἀνθρώπους ἀνέτους ποιήσας ἀπὸ τῆς σαββατικῆς δουλείας εἰς τὴν θεοῦ δουλείαν· τὸ γὰρ θεοῦ ἔργα κατὰ τὴν σαββατικὴν ἀργίαν ἐργάζεσθαι θεῶ δουλεύειν

ἦν ἀντὶ σαββάτου. 54 Jo 9,18[®] 19 Οὐχ εὐρόντες ἦν ἐβούλοντο ἄρνησιν παρὰ τοῦ τεθεραπευμένου παρὰ τῶν γονέων ταύτην ζητοῦσιν, ἐλπίζουσι τε αὐτοὺς θορυβηθέντας συνεργοὺς ἔσεσθαι αὐτοῖς ἀρνησαμένους, ὅτι ὁ γεγεννημένος τυφλὸς οὗτός ἐστιν ὁ νυνὶ βλέπων. φησὶ δὲ αὐτοὺς ὁ εὐαγγελιστὴς μηδὲ πιστεύειν· οὐ γὰρ εἰσοικίζεται πίστις εἰς ἐριστικὴν ψυχὴν καὶ εἰς θεοῦ δύναμιν παραταττομένην, ὥστε οὐκ ἀναίτιοι τῆς ἀπιστίας, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ὑπαίτιοι σκληρότητα κατασκευάσαντες ἐν ἑαυτοῖς, δι' ἣν οὐχ ὑπεδέχοντο τὸ τῆς πίστεως ἀγαθόν. θορυβοῦσι δὲ τοὺς γονεῖς ἐγκαλοῦντες, ὅτι τυφλὸν λέγοιεν γεγεννησθαι τὸν υἱὸν ἑαυτῶν· πῶς γάρ, φασίν,

βλέπειν υἱόν. 55 Jo 9,28[®] 31 Ἐξ ὑπεροψίας τοῦτο ὑμεῖς φατε. ὃ λέγουσιν, τοιοῦτόν ἐστιν. οἶδαμεν, ὅτι ὁ θεὸς διὰ Μωυσέως ἐνομοθέτησεν, τοῦτον δὲ οὐκ ἴσμεν εἰ μὴ ὡς παραλύοντα τὸν νόμον· ἐν γὰρ σαββάτῳ τυφλὸν ἑθεράπευσεν· τούτῳ γὰρ τῷ σκοπῷ λέγουσι μὴ εἰδέναι αὐτόν. τὸ δὲ σὺ εἰ μαθητὴς ἐκείνου ὡς ἐξευτελί ζοντες αὐτὸν εἰρήκασιν ἐκείνου, τὸ δὲ μὴ εἰδέναι λέγουσιν ὡς ἔχοντες περὶ τῆς κατὰ σάρκα αὐτοῦ γεννήσεως ὑποψίαν μηδὲν περὶ τῆς ἀρρήτου αὐτοῦ γεννήσεως δυνάμενοι ἐννοῆσαι. τί οὖν πρὸς τοῦτο ὁ τεθεραπευμένος; ἐκ τῶν αὐτῶν λόγων δράττεται αὐτοὺς καὶ ἑαυτοῖς περιπίπτειν ποιεῖ. τοῦτο, φησίν, τὸ θαυμαστόν, ὅτι οὐκ οἶδατε πόθεν ἐστίν, ὑπερβαῖνον τὴν ἀνθρωπίνην κατάληψιν. εἶτα ἐπειδὴ αὐτὸς οὐκ ἄνωθεν εἶρηκεν, ἀλλ' εἰδώς, ὅτι οὐχ ἁμαρτωλὸς ἐστίν, φησὶ γάρ, ὅτι οἶδαμεν, ὅτι ἁμαρτωλῶν ὁ θεὸς οὐκ ἀκούει.

56 Jo 10, 1[®] 6 Θαυμασίῳ προκαλύμματι τῆ παραβολῆ σκέπει τὰ δηλούμενα πρὸς τοὺς οὐκ ἀξίους ἐπιγινώσκειν τοῖς ἀξίοις καταλιπὼν τὴν ἐπίγνωσιν. δύναμις δὲ τῆς παραβολῆς δηλῶσαι τὴν ἐπ' ἀγαθῷ γινομένην ἀναχώρησιν ἀπὸ τῆς νομικῆς καὶ Ἰουδαϊκῆς ἀγωγῆς ἐπὶ τὴν ἐν πίστει καὶ παρὰ Χριστῷ τελείωσιν· πρόβατα γὰρ τὰ καλῶς ὑπὸ τοῦ ποιμένος ἐξαγόμενα καὶ τὴν φωνὴν γνωρίζοντα αὐτοῦ καὶ ἀκολουθοῦντα καθηγουμένῳ οἱ ἐκ τοῦ Ἰσραὴλ εἰσιν ἄνθρωποι οἱ τὸν ἐναπομένοντα τοῖς σωματικοῖς ἐπιτηδεύμασι λαὸν ἀφιέντες καὶ τῷ κυρίῳ συνακολουθήσαντες ἐξιόντι τοῦ κόσμου, οἱ συνιέντες, ὅτι θεῖα ὄντως τὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀπὸ μικρῶν ἐπὶ τὰ μείζω προάγει οὐκ ἐξ ἀγαθῶν εἰς κακά, ὅπερ οὐ ποι μένος, ἀλλὰ κλέπτου καὶ ληστοῦ, τοῦτ' ἔστι πονηροῦ διδασκάλου καὶ πρὸς ἀνομίαν ἀπὸ νόμου μετατιθέντος, ᾧ μὴ συνακολουθεῖν τὰ πρόβατα λέγων διδάσκει μὴ ἔπεσθαι τοῖς παρανόμοις διδασκάλοις τοὺς ὑπηκόους θεοῦ τε καὶ νόμου. λέγων καὶ κατ' ὄνομα φωνεῖ τὰ ἴδια πρόβατα ὁ ποιμὴν ἐκλογὴν δηλοῖ τὴν τῶν ἐπιτηδείων κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν προφήταις: “ὕμεῖς δὲ συναγάγετε υἱοὺς Ἰσραὴλ κατὰ ἓνα καὶ ἓνα” · “οὐ γὰρ πάντων ἡ πίστις” οὐδὲ πάντες δύναται, ἐπειδὴ μηδὲ βούλονται τῶν συνήθων ἀποπηδῆσαι μελετημάτων καὶ τῆς κοσμικῆς ἐλευθερωθῆναι προσπαθείας καὶ ἐπὶ τὴν θεῖαν μὲν ἄσκησιν ζῆν καὶ ὑπερκόσμιον, πρὸς ἣν καὶ ὁ κύριος τοὺς ἑαυτοῦ καθοδηγεῖ μαθητὰς ἔμπροσθεν αὐτῶν πορευόμενος. καιρὸς δὲ ὁ τῆς τοιαύτης παραβολῆς ἀναγκαιότατος ὁ παρῶν διδασκούσης περὶ τῶν ἐξιόντων ἀπὸ συναγωγῆς Ἰουδαίων, ὅτι δὴ τὸν “ἐκ γενετῆς τυφλὸν” ἀναβλέψαντα διὰ τὴν περὶ Χριστοῦ μαρτυρίαν ἐξέωσαν ἐκεῖνοι. τῷ δὲ ἦν οὐχ οὕτω κακόν, ἀλλὰ μέγιστον ἀγαθόν. διότι οὐ συνῆκαν αὐτοῦ τὴν φωνὴν τὴν τῆς ἀναβλέψεως αἰτίαν. ὁ δὲ ἀνοίγων τῷ ποιμένι θυρωρὸς καὶ τὴν εἴσοδον ἀνοίγων εὐπρεπῆ ὁ τοῦ Ἰσραὴλ ἐπιστάτης ἐστὶν ἄγγελος ὁ τὴν τοῦ βασιλέως παρουσίαν ἀσμένως δεχόμενος καὶ τῆ μείζονι παραδιδούς ἐπιστάσι τὸς οἰκονομηθέντας ὑφ' ἑαυτοῦ κατὰ τὸ μέτρον τῆς οἰκετικῆς ἐπιτροπῆς: “ὑπ' οἰκονόμους” γάρ, φησὶν, ἦμεν καὶ “ἐπιτρόπους” . 57 Jo 10,6 Παροιμίαν δὲ δηλονότι

νῦν τὴν παραβολὴν ἐκάλεσεν. 58 Jo 10,8[®] 10 Εἰσῆλθεν ὁ κύριος διὰ νόμου πληρώσεως αὐτὸς ὢν τρόπον τινὰ καὶ ὁ νόμος· ἐν γὰρ τῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ λόγῳ καὶ ὁ νομικὸς περιέχεται. ἐξήγαγε δὲ ἐπὶ νομῆ καὶ τροφῆ ζωοποιῶ τοὺς ἀκολουθήσαντας, ὅτι τῆ δυνάμει τοῦ πνεύματος αὐτοῦς τρέφει τοῦ ζωοποιοῦ οὐκέτι δεομένους νομικῶν παραγγελμάτων, ἀλλὰ τοῖς κατὰ λόγον δόγμασιν ἀγομένους: “τὸν νόμον” γάρ, φησὶν, “τῶν ἐντολῶν ἐν δόγμασιν καταργήσας” · καὶ νόμος μὲν ἐδόθη μὴ δυνάμενος ζωοποιεῖν, ζωὴν δὲ ὁ Χριστοῦ δίδωσι λόγος ἐπὶ τὰ αἰώνια ἀπὸ τῶν προσκαίρων καλῶν καὶ οὐ ζωὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν ζωῇ βασιλείαν ἐπιχωρηγῶν, ὅπερ ἐστὶ τὸ περισσόν. τίνες οὖν ἂν εἶεν οἱ κλέπται καὶ λησταὶ οἱ πρὸ τοῦ κυρίου παραγενόμενοι καὶ οὐκ ἀκουσθέντες ὑπὸ τῶν προβάτων; τίνες δὲ ἄλλοι ἢ οἱ νόμον διδάξαντες ἀπέστησαν διὰ τῆς ἐπὶ τὸν ἐθνικὸν βίον μεταθέσεως, οἱ πρὸς ἄλλοτριώσιν ἐνάγοντες θεοῦ καὶ τὸν διὰ τῆς ἄλλοτριώσεως ὄλεθρον ἐπιφέροντες. ἀναγκαιότατα τοίνυν ὁ κύριος διαφορὰν ἐπιδείκνυσι πρὸς ἑαυτὸν τῶν ἀπὸ τοῦ νόμου μετατιθέντων, ὅπερ φυλάσσων καὶ ὁ ἀπόστολος ἐπισημαίνεται λέγων· “ ἐγὼ γὰρ διὰ νόμου νόμῳ ἀπέθανον ἵνα θεῷ ζήσω”, τοῦτ' ἔστιν οὐ δι' ἀνομίας ἐχωρίσθη νόμος, ἵνα εἰς θάνατον κατενεχθῶ, ἀλλὰ διὰ τῆς ὄντως νομίμου καὶ θεῖας πολιτείας, ἣ πρὸς τὴν αἰώνιον ἄγει ζωὴν· ἐπειδὴ γὰρ ψευδεῖς καὶ οὐκ ἀγαθοὶ ποιμένες ἐφροσθήκασιν οἱ μισθοῦ τῆς ἐφημερίας ἡδονῆς ποιμένες, οἷς οὐκ ἔμελεν τῶν προβάτων, ἀλλὰ τὴν ἰδίαν ἐθήρευον ἡδονὴν ἐπὶ ταύτην φεύγοντες ἐπιόντος τοῦ λύκου τοῖς προβάτοις, τοῦτ' ἔστι τοῦ ὄλεθρου τοῦ τῆ κακίᾳ συνακολουθοῦντος, ὁ

κύριος, ἵνα μὴ πρὸ τῆς ἁμαρτίας ἀπολλυώμεθα, τὴν τοιαύτην ἐπιστασίαν ἀναδεξάμενος καὶ ἀπέθανεν τῇ ἁμαρτίᾳ δι' ἡμᾶς. ἐκεῖνοι δὲ ἔκδοτα τῇ ἁμαρτίᾳ τὰ πρόβατα παρέντες ἔβροσκον “ἑαυτοὺς” ὡς Ἰεζεκιήλ φησιν καὶ “οὐ τὰ πρόβατα”. διὸ καὶ ἔλεγεν ὁ θεός· “ἐγὼ ποιμανῶ τὰ πρόβατα” καὶ πεπλήρωκε τοῦτο διὰ τοῦ κυρίου

ποιμαίνοντος. 60 Jo 10,14[®] 15 Εἰπὼν ὅτι καὶ τὰ πρόβατα αὐτὸν ἐπιγινώσκει καὶ τούτῳ τὴν ὁμοίωσιν ἀποδέδωκε τοσαύτην εἶναι λέγων τοῖς προβάτοις τὴν πρὸς αὐτὸν γνῶσιν οἷαν αὐτῷ τὴν πρὸς τὸν πατέρα. αὕτη δὲ ἐστὶν ἐν μὲν τοῖς ἀνθρώποις ἢ κατ' ἀρετὴν ἐπίγνωσις τοῦ κυρίου, ἐν τῷ κυρίῳ δὲ ἢ κατὰ φύσιν γνῶσις τοῦ πατρὸς· μιμεῖται γὰρ τὸ φύσει ἀγαθὸν ἢ κατ' ἀρετὴν ὁμοιότης. γινώσκων δὲ τὰ ἴδια

καὶ κήδεσθαί φησιν αὐτῶν τῷ καὶ τὴν ψυχὴν ὑπὲρ ἐκείνων θεῖναι. 61 Jo 10, 28[®] 33 Θάνατος ἤρπαζεν τοὺς ἔτι κατὰ νόμον ἀγομένους οὐκ ἔχοντας ἐν τῷ νόμῳ τὴν τελείωσιν οὐδὲ δυναμένους ἐν τῇ οἰκίᾳ μένειν εἰς τὸν αἰῶνα ὡς δούλους, καθάπερ εἴρηται, καὶ μήπω τετυχηκότας υἰοθεσίας. οὐκέτι δὲ θάνατος ἀρπάζει τοὺς ἐν Χριστῷ ἠλευθερωμένους· χάρις γὰρ ἤδη τοὺς τοιούτους ἀεὶ παρὰ θεῷ φυλάσσει καὶ θεοῦ δύναμις ἐκ θανάτου ῥύεται. οὕτω δὲ ἡμᾶς καὶ ὁ κύριος κτᾶται οὐχ ὡς ἐκτὸς τῆς δημιουργικῆς αὐτοῦ δυνάμεως ὄντας, ἐπειδὴ καὶ “ἦλθεν εἰς τὰ ἴδια” καὶ φυσικῶς ἴδια πάντα αὐτοῦ, ἀλλ' ὡς ἐκτὸς τῆς ἀγιότητος αὐτοῦ πεπτωκότας διὰ τὴν ἁμαρτίαν, οἰκειουμένους δὲ αὐτῷ διὰ τὴν παρουσίαν· καὶ βασιλείαν γὰρ κατὰ σάρκα κτησάμενος τὴν ἐπὶ τοῖς ἐκπεσοῦσιν αὐτὸς καὶ οὐχ ἕτερός ἐστιν ὁ ἐξ ἀρχῆς καὶ φύσει βασιλεύς, δι' οὗ βασιλεύει πατήρ. διὰ τοῦτο φησι τὰ διδόμενα αὐτῷ καὶ βασιλευόμενα ὑπ' αὐτοῦ βασιλεύεσθαι ὑπὸ τοῦ πατρὸς. ἐβάστασαν οὖν λίθους οἱ Ἰουδαῖοι, ἵνα λιθάσωσιν αὐτὸν τιμωρίαν ἐπάγοντες τῷ καὶ ἐξ ἀρχῆς ταύτην ὀρίσαντι κατὰ τῶν ἀσεβούντων καὶ μόνῳ ταύτης ἐξελέσθαι διὰ φιλανθρωπίας δυναμένῳ τοὺς τὴν χάριν αὐτοῦ τὴν νῦν ὑποτρέχοντας. ἐπὶ τούτοις ἀτάραχος ὁ κύριος ἄτε δὴ ἔχων αὐτὸς ἐξουσίαν τοῦ παθεῖν οὐκ ἄλλως δυνάμενος, εἰ μὴ αὐτὸς βούλοιο. καὶ πυνθάνεται διὰ ποῖον ἔργον ὧν ἔδειξεν αὐτοῖς ἐκ τοῦ πατρὸς λιθάζουσιν αὐτόν. καλὰ δὲ αὐτὰ φησι δεικνύς, ὅτι τὰ παρ' αὐτοῦ τεράστια διὰ τὸ καλὸν ἅπαντα γίνεται καὶ οὐδὲν ἔνεκεν θαύματος μόνου· οὐ γὰρ ἐκπλήξων, ἀλλ' εὐεργετήσων παρῆν. ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι διὰ τῆς σοφῆς ἐρωτήσεως ὀρθῶς ὁμο λογοῦντες· οὐ γὰρ ἔσχον εἰπεῖν, ὅτι οὐχ ἑωράκασις ἔργα καλά, ἀλλὰ τὴν τῶν λόγων συκοφαντοῦσιν ἀλήθειαν, οἷς πιστεύειν μᾶλλον ἐχρῆν διὰ τὴν τῶν καλῶν ἔργων ἐπίδειξιν. 62 Jo 10, 39 Ἴνα μὴ ἐκφανῆ σφόδρα τὴν θεότητα καταστήσει συνῶν ἐπὶ πλεον τοῖς κατέχειν ἐπειγομένοις καὶ μὴ κατεχόμενος καὶ τῆς ἀνθρωπίνης τάξεως παραχαράξῃ τὸν ῥυθμόν.

64 Jo 11, 7[®] 11 Οὐκ εὐθέως ἐμφανίζει, ὅτι ἐπὶ τοῦτο ἔρχεται· ἀκόμπαστα γὰρ παρ' αὐτῷ πάντα καὶ πόρρω παντὸς ὄγκου πρὸς ἀλήθειαν, οὐ πρὸς δόξαν ἐπιτελούμενα. ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· οὐχὶ δώδεκα ὥραι εἰσιν τῆς ἡμέρας; διδάσκει δὲ ὁ κύριος, ὅτι πρὸ τοῦ καιροῦ τοῦ πάθους οὐκ ἂν ὑπὸ Ἰουδαίων τι πάθη. διδάσκει δὲ διὰ παραβολῆς ἡμέραν μὲν καιρὸν ὀνομάζων τὸν πρὸ τοῦ πάθους, τὸν δὲ τοῦ πάθους νύκτα φησίν, ὅτι ἄνθρωπος μὲν ἐν ἡμέρᾳ βαδίζων οὐ προσκόπτει μέχρι περ ἂν αἱ δώδεκα τῆς ἡμέρας ὥραι πληρωθῆναι. εἰ δὲ ἐν νυκτὶ βαδίζοι, προσκόπτει. αἴτιον δὲ τοῦ ἐν ἡμέρᾳ μὴ προσπταίειν τοῦτο τὸ φῶς εἶναί φησιν, τοῦ δὲ ἐν νυκτὶ προσπταίειν τὴν τοῦ φωτὸς ἀπουσίαν. ἐκ τούτων δηλῶν, ὅτι κατὰ τὴν ἄνωθεν βουλήν ἐστὶν τὸ μὴ παθεῖν ἢ παθεῖν αὐτόν, κατὰ τὴν τοῦ φωτὸς παρουσίαν ἢ ἀπουσίαν τὸ βλέπειν ἢ

μη βλέπειν τοὺς ἀνθρώπους γίνεται, ὥστε μέχρι περ ἂν ἡ θεία καὶ οὐράνιος βουλή κωλύῃ τὸ πάθος, ἀδύνατον αὐτὸ γενέσθαι· ἐπειδὴν δὲ εἴκη καὶ παραχωρῆ, τότε συμβῆ σεται. τὸ μὲν οὖν μὴ φοβεῖσθαι τὰς ἐξ Ἰουδαίων ἐπιβουλάς διὰ τῶν τοιούτων αὐτοὺς διδάσκει, ὥσπερ εἶ τις ἔλεγεν· μὴ φοβεῖσθε τὰ ἐν γῆ κείμενα προσ κόμματα φωτὸς ἐξ οὐρανοῦ οὐ λάμποντος μηδὲ ἐξ ἀνθρώπων τι προσδοκᾶτε πείσεσθαι τῆς θείας βουλῆς οὐκ ἐπιτρεπούσης. ἵνα δὲ μὴ θαυμάζοιεν, ὡς ἄρτι μὲν ἀνεχώρησεν, πάλιν δὲ ἐπὶ τοὺς αὐτοὺς ἐπείγεται τόπους, ἀναγκαίως αὐτοῖς τὴν κατὰ τὸν Λάζαρον ὑπόθεσιν ἐξηγεῖται. 67 Jo 11, Ἐκαθέζετο ἐν τῷ οἴκῳ Μαρία, δηλονότι οὐκ ἐγνωκυῖα· δραστήριος γὰρ ἡ Μάρθα καὶ περὶ τῆς τραπέζης ὀξυκίνητος, σοφὴ δὲ ἡ Μαρία καὶ περὶ τὴν πίστιν βεβαιότερα. 69 Jo 11, 21 Ὅτι γὰρ οὐκ ἂν ἀπέθανεν ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς παρόντος τοῦ κυρίου, λέγει πιστῶς ἀπὸ τῆς πείρας· καὶ τό γε μὴ παντελῶς ἀπελπίσαι τὴν ἀνάστασιν τοῦ κειμένου τετάρτην ἤδη τότε οὖσαν ἡμέραν πίστεως καὶ τοῦτο ἐχόμενον. οὐκ ὀχυρῶς δὲ τὸ τοιοῦτο πιστευσίῃ μικρὸν ὕστερον φαίνεται· ἔτι γὰρ ὡς ἀνθρώπῳ θαυμαστῶ τινι καὶ δι' ἀρετὴν πολλὰ δυναμένῳ διελέγετο, τὴν δὲ τελείαν περὶ αὐτοῦ γνῶσιν ὡς θεοῦ λόγου οὕτω ἦν μαθοῦσα, ἀλλ' ἠγνόει τέως. 71 Jo 11, 33 Τοῦτ' ἔστιν ἐν πνεύματι καὶ ὑπὸ πνεύματος κινούμενος χρησίμως ἐτάραξεν ἑαυτὸν, ὡσεὶ τις γενναῖος ἀριστεὺς τοὺς πολεμίους ἰδὼν ἑαυτὸν παρῶ ξυνε κατὰ τῶν ἀντιπάλων. 73 Jo 11, 35 Οὐκ ἀπαναίνεται τὴν πρὸς ἀνθρώπους ὁμοίωσιν οὐδὲ ἐνδείκνυται πανταχοῦ τὸ ὑπὲρ ἀνθρώπων, συμπάθειαν δὲ τὴν πρὸς τοὺς πενθοῦντας φιλανθρωποτάτην ἐπεδείξατο τῷ δακρύῳ. τοῦτο τοῦ κυρίου τὸ δάκρυον ζωῆς ἀνθρώποις ὑπὸ θεοῖς. οὗτος ὁ τοῦ σωτῆρος ἔλεος ἐξανίστησι τοὺς κειμένους. διὰ τοῦτο εἰς σῶμα κατήλθεν ὁ λόγος, ἵν' ἀνθρώπους ἐπιδακρύσῃ κειμένους καὶ τὴν ἀσώματον θεότητα πρὸς ζωοποίησιν ἀνθρώπων ἐπαναγάγῃται. “ἔχομεν γὰρ ἄρ χιερέα

δυναμένον συμπαθεῖσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν” . 74 Jo 11, 41[®] 42 Τὸ μὲν ἱερατικὸν τοῦ κυρίου καὶ προσευχὰς ὑπὲρ ἀνθρώπων προσφέρει, ἡ δὲ υἱοῦ πρὸς πατέρα συνάφεια συμφωνίαν ἔχει πρὸς τὰς βουλήσεις αὐτοῦ τὰς ὑπὲρ ἀνθρώπων καὶ οὕτω θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους εὐμένεια πέφηνεν μεταξὺ γενομένης τῆς τοῦ Χριστοῦ συμπαθείας πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς ἀνθρώπους. τὴν συνδρομὴν τοῦ πατρῶου βουλήματος πρὸς τὸ ἴδιον τὴν ἐπὶ ζωῆς Λαζάρου γεγενημένην ἐπακοὴν πατρὸς λέγει καὶ εὐχαριστεῖ περὶ ταύτης. καὶ τοσαύτην ἐπιδείκνυσι τὴν ὀξύτητα τῆς τοῦ πατρὸς συγκαταθέσεως πρὸς τὴν αἴτησιν αὐτοῦ, ὥστε καὶ πρὶν αἰτῆσαι καὶ φθέγγασθαι τὸ ῥῆμα τῆς δεήσεώς μου, ἤκουσάς μου, φησίν, καὶ οὐχ ὡς θαυμαστόν τι τοῦτο καὶ παράδοξον τὸ ἀκούειν υἱοῦ πατέρα οὐδ' ὡς ἐγχωροῦν καὶ ἐτέρως γενέσθαι· ἦδειν γὰρ, φησίν, ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις· οὐδὲν γὰρ τὸ μεταξὺ διεῖργον οὐδὲ διώρισται τὰ βουλήματα, ἀλλ' ὅπερ ἔστιν υἱοῦ θέλημα, τοῦτο ἐκ πατρὸς ὥρμηται καὶ ἡ πατρὸς ἄρρητος βούλησις ἐστι μετὰ τοῦ υἱοῦ. διὰ τί δὲ φησιν τὴν εὐχὰ ριστίαν πεποιήμαι, ἦν εἰκὸς ἦν ποιεῖσθαι τὸν

ἐκ παραδόξου καὶ κατ' ἀγαθότητα μᾶλλον εὐεργετούμενον; 75 Jo 11, 43[®] 44 Τὸ δὲ καὶ ὄνομαστί κληθῆναι τὸν κείμενον φιλίας ἦν σύμβολον· τὸν μὲν γὰρ νεανίαν, ὃν ἤγειρεν, νεανίσκον ἐκάλει λέγων· “νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι” καὶ τὴν κόρην ὡσαύτως “ταλιθὰ κούμ”, τὸν δὲ φίλον καὶ συνήθη φιλι κώτερον ἐκ τοῦ ὀνόματος προσκαλεῖ, ἵνα σημεῖον ἦ τῆς τῶν φίλων ἀναστάσεως καλουμένων ὑπὸ τοῦ κυρίου, οὓς ὁ ἀπόστολός φησιν ἐν κυρίῳ νεκρούς, οὓς καταβαίνων εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ προσκαλέσεται. σύμφωνον δὲ τὸ δεῦρο ἔξω πρὸς τὸ εἰρημένον ὑπ' αὐτοῦ, ὅτι “ἐκπορεύονται οἱ νεκροὶ τῆς φωνῆς” ἀκούσαντες “τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ” . καὶ αὕτη δὲ ἢ ἀπὸ τοῦ μνημείου ἔξοδος φρικῶ δεστέρα τυγχάνει τοῦ κατὰ τὴν ἀνάστασιν θαύματος. ἀναντιρρήτως καὶ αὐτοῖς ἀγνώμοσιν τὴν τοῦ εὐεργέτου παρέστησεν

ἐξουσίαν· οὐ γὰρ ποσὶ βαδίζων ἐξῆλθεν· ἀφήρηται γὰρ τῆς κινήσεως τὴν ἐξουσίαν ὡς μηδεμίαν δύνασθαι ἐπιδείξασθαι ὑποψίαν τῶν ἀγνωμόνων ἀνατρέποντα σοφίσματα. διὰ τοῦτο καὶ αὐτοῖς ἐπιτρέπει λῦσαι τὸν ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν, ὅπως ταῖς ἰδίαις χερσὶ τὰ δεσμὰ περιελόντες καὶ τῆς κηδείας αὐτὸν ἐλευθερώσαντες μάρτυρες τοῦ γεγονότος πρὸς τοὺς ἀπόντας καταστῶσιν. διὰ τί δὲ εὐχεται, μᾶλλον δὲ εὐχῆς σχῆμα ἀναλαμβάνει; ἵνα μὴ ἀντίθεον αὐτὸν εἶναι νομίσωμεν. τὸ δὲ λύσατε αὐτὸν καὶ ἄφετε ὑπάγειν, ἵνα μὴ ἐπαγόμενος δόξη κομπάζειν. 76 Jo 11, 51 Οὐχ ὡς κατὰ πνεῦμα προφητείας ὑπὸ τοῦ Καιάφα ἐρρήθη· οὐ γὰρ τὸ πνεῦμα τὸ προφητικὸν ἐπιβουλήν συνέστησε κατὰ τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ κατὰ τινὰ συντυχίαν τῷ ἀληθεῖ καὶ τῷ γενησομένῳ πράγματι σύνδρομον συνεχωρήθη αὐτῷ τῆς τοιαύτης ἐπινοίας ἐπιψαῦσαι, καθ' ὅτι ἦν ἀρχιερεὺς, ἵνα προῖδη διὰ τοῦ στόματος αὐτοῦ τὸ κεκρυμμένον τοῖς ἀνθρώποις ἕως τότε καὶ ἀγνοούμενον. 77 Jo 12, 3 Ἐκκλησίας τύπον ἡ Μαρία ἐπιτελεῖ, ἐκκλησίας τῆς ἐξ ἔθνων ἐλευθερωθείσης ἀπὸ δαιμόνων ὡς ἀπὸ ταύτης "ἑπτὰ δαιμόνια ἐξεληλύθει", προσφερούσης εὐωδίαν τὴν πίστιν τῷ τοῦ Χριστοῦ θανάτῳ καὶ ἀναμασσομένης παρὰ Χριστοῦ δύναμιν εἰς τὴν ἑαυτῆς κεφαλὴν διὰ τῆς περὶ αὐτὸν σπουδῆς τε καὶ ἀγάπης θεραπευτικῆς, πληρούσης τε τὸν κόσμον ἅπαντα τῆς εὐωδίας, ὡς καὶ Παῦλός φησιν· "Χριστοῦ εὐωδία ἔσμεν τῷ θεῷ."

78 Jo 12, 4[®] 6 Τὸν οἶκτον τῶν πενήτων πρόσχημα τῆς ἑαυτοῦ πλεονεξίας ποιούμενος οὐδὲ ὡς πιστότερος τῶν ἄλλων τὴν διακονίαν ταύτην ἀνεδέδεκτο, ἀλλ' ὡς ἐλάττων· τὸ γὰρ περὶ χρημάτων διακονικὸν ἔλαττον τῆς ἐν λόγῳ διακονίας ὡς καὶ οἱ δώδεκα ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀποστόλων ἐδήλωσαν. 79 Jo 12, 13[®] 15 Φοίνιξιν αὐτοῦ τὴν εἴσοδον δορυφοροῦντες καὶ βασιλέα τοῦ Ἰσραὴλ ἐρχόμενον εὐφημοῦντες, τοῦτ' ἔστι Χριστὸν τὸν ἐπηγγελμένον μετὰ προφανεστάτης τιμῆς εἰς τὴν πόλιν εἰσηγάγον. ὁ δὲ καὶ τοσαύτης αὐτῷ παρὰ τοῦ δήμου γενομένης τιμῆς εἰς τὸ μετριώτατον σχηματίζεται πληρῶν ἅμα καὶ τὸ σύμβολον τὸ κατὰ τὴν προφητείαν προδεδηλωμένον. αὐτόθεν δὲ ἔχει τὸ μέτριον καὶ εὐτελές ἢ ἐπὶ τοῦ ὄναριου καθέδρα, κεκρυμμένον δὲ ἐν αὐτῷ τὸ σύμβολον τοῦ μήπω καθαροῦ τότε λαοῦ τοῦ μέλλοντος προσδέξασθαι τὴν ἐπίβασιν τοῦ κυρίου. ὄνος δὲ οὐ καθαρὸς κατὰ τὸν νόμον. ἔβρα δὲ ὁ προφήτης Ζαχαρίας τῇ μὲν Σιών εὐαγγελιζόμενος τὸν βασιλέα πάντων ἀπαλλάττοντα φόβων καὶ λυτρούμενον αὐτὴν ἐξ ἐχθρῶν δυναστῶν, τῷ δὲ συμβόλῳ δεικνὺς τῶν ἐθνῶν ἡγούμενον καὶ νέῳ λαῷ χρησόμενον, ὅτι καὶ πῶλος ἦν, ἐφ' οὗ καθεζόμενος εἴσεισιν. 80 Jo 12, 17[®] 19 Ἀναγκαιῶς ἄρα καὶ τῇ τάξει τελευταῖον τὸ κατὰ τὸν Λάζαρον ὁ κύριος ἐθαυματούργησεν, ἵνα ἐπὶ προσφάτῳ τούτῳ γεγονότι τιμηθεῖ μὲν ἐπιφανέστερον ὑπὸ τοῦ πλήθους, τῆς δὲ τιμῆς ἔνεκεν ὑπεραλγίσαντες οἱ Φαρισαῖοι βουλευσάιντο κατ' αὐτοῦ καὶ οὕτως ἐπιτελεσθεῖ τὸ πάθος, ὅπερ καὶ γίνεται. 81 Jo 12, 19 Ὁρῶσιν, ὅτι μάτην ἀντιλέγουσι πρὸς τὴν πίστιν τὴν εἰς Χριστὸν, μάτην ἀφορίζουσι τοὺς πιστεύοντας, μάτην ἀποτρέπουσι τοὺς λοιπούς, τὰ μὲν διαλεγόμενοι, τὰ δὲ καὶ ἀπειλοῦντες. πάντα οὖν ἀνωφελῆ φασιν εἶναι, εἰ μὴ πρὸς ἀναίρεσιν αὐτοῦ τράποιντο. 82 Jo 12, 25[®] 26 Ἄνωθεν μὲν καταγομένην ἐκ πατρὸς ἐπιδείκνυσι τὴν τιμὴν ὡς πρὸς τὸ ἀνθρώπινον τὸ ἑαυτοῦ τὸ κάτω καὶ ἐναργῶς φαινόμενον καὶ καθηγούμενον ἀνθρώποις ἐπὶ ζωὴν αἰώνιον καὶ ἀθάνατον, οὐ μὴν ἐτέρως παριστὰς ἡμῖν ἐρχομένην τὴν δωρεάν τῆς ζωῆς ἢ δι' αὐτοῦ καθ' ὅσον οὐράνιος ἐστὶ δύναμις, ἐπεὶ καὶ προεῖπεν αὐτὸς τὴν αἰώνιον ζωὴν δώσειν

τοῖς ἀκολουθοῦσι προ βάτοις, ὅπερ ἤρμωσεν αὐτῷ λέγειν καθὸ πηγάζει τὴν ζωὴν. 83

Jo 12,27[®] 28 Ἐνταῦθα πολὺ τὸ ἀνθρώπινον δείκνυται καὶ τὴν φύσιν μὴ βουλομένην ἀποθανεῖν δεικνύς, ὅτι οὐκ ἔξω τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν ἦν. ἵνα γὰρ μὴ εἴπωσιν, ὅτι εὐκόλως παρήνει θανάτου καταφρονεῖν αὐτὸς ἔξω κινδύνων ὧν δείκνυσιν, ὅτι καὶ αὐτὸς ἀγωνιῶν ταῦτα ἔλεγεν οἰκονομικῶς ὡς ἄνθρωπος ταραχθεὶς καὶ ζητῶν ἀπαλλαγῆναι, εἰ μὴ ἦν χρήσιμος. ὃ οὖν λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν. κὰν ταραττωμαι νῦν δεδιῶς τὸν θάνατον, οὐ λέγω ὥστε φυγεῖν αὐτόν· δεῖ γὰρ φέρειν τὸ ἐπίον· οὐ γὰρ λέγω ἀπάλλαξόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης, ἀλλὰ δόξασόν σου τὸ ὄνομα, τοῦτ' ἐστιν ἄγε νῦν ἐπὶ τὸν σταυρόν. ταῦτα δὲ φησιν εἰς ἀνδρείας ὑπογραμμὸν

παρεισάγων ἡμᾶς. 84 Jo 12,28[®] 30 Διάλεξις μὲν ἐν φωνῇ πατρὸς πρὸς υἱὸν οὐκ ἔστιν, ὅτι καὶ φωνῆς ἐπέκεινα τὸ θεῖον, εἰς δὲ ἀνθρώπων ἀκοὰς ἤχος ἐξ οὐρανοῦ πέμπεται ἐκ προσώπου τοῦ πατρικοῦ πρὸς τὸν υἱόν, ἵνα οἱ ἀκούσαντες μειζόνως ἐνθυμηθῶσιν Χριστὸν καὶ τὴν ὑπὲρ ἀνθρώπων αὐτοῦ θεότητα γνωρίσωσιν. οὔτε δὲ πατρὶ προσγίνεται δόξα ὡσαύτως αἰεὶ ἔχοντι, πλην ὅσον εἰς τὴν τῶν ἀνθρώπων ἐπίγνωσιν ἐκλάμπει καὶ γνωρίζεται, οὔτε τὸν υἱὸν ἐξ ἀδοξίας δοξάζεσθαι λογιστέον, πλην ὅσον ἐν ὀφθαλμοῖς ἀνθρώπων κατὰ τὴν σάρκα ὁ πρότερον ἀφανὴς ἐπιφανὴς καθίσταται. οὐκ ἔλαβε δὲ τὰς τῶν παρόντων ἀκοὰς ἢ φωνή, ἀλλὰ τὸ ὅπως γέγονεν ἕτερος δοξάζει· δόγμα γὰρ ἦν παρ' αὐτοῖς ἐκ πατέρων τὸ μὴ φέρεσθαι φωνὰς ἀκουστὰς ἐκ θεοῦ στόματος, ἐπεὶ καὶ Μωυσῆς καὶ οἱ λοιποὶ πάντες, ὅσοι περὶ θεοῦ λόγων εἰρήκασιν ἀκουσθέντων, ἀνθρώποις ἐσημειώσαντο καὶ τὸν τῆς ὁμιλίας τρόπον ἀγγέλου εἶναι εἰπόντες· εἰ δὴ καὶ ἡμεῖς ἄγγελον θήσομεν εἶναι τὸν ἐξενεγκόντα τὴν φωνήν, ἔχει καλῶς πρὸς τὸ ἀνθρώπινον πρόσωπον ἄνωθεν ἀκουσθῆναι δι' ἀγγέλου τὴν πατρῴαν φωνήν. ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· οὐ δι' ἐμὲ γέγονεν ἡ φωνὴ αὕτη· καὶ γὰρ οὐδὲν ἐδεῖτο ὁ εἰδὼς τὸν πατέρα καὶ τὰ τοῦ πατρός. οὐ τοίνυν ἔα τι μικρὸν περὶ αὐτοῦ νομίζειν οὐδὲ οἷον ἐπὶ προφητῶν πρὸς τὸ γνῶναι τίς εἶη παρὰ θεῶ. ὅρα δὲ μὴ ταυτόν ἐστι τὸ δόξασόν σου τὸ ὄνομα ὡς ἀναφερόμενον ἐπὶ τὸν σωτήρα ὄντα ὡς λόγον θεοῦ. οὕτω καὶ ὄνομα τοῦ πατρός, ἀλλ' ὄνομα οὐ τὸ ἐκ συλλαβῶν οὐδὲ σημαινόμενον ἐν φωναῖς, ἀλλὰ τὸ τὴν ιδιότητα ἐμφαίνον τοῦ πατρός. κατὰ τοῦτο ἔστι νοῆσαι ὄνομα θεοῦ καὶ τὸ τῷ ψαλμῳδῶ εἰρημένον· “διηγῆσομαι τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου”· ἐπεὶ πῶς ἐστιν ἄλλως διήγησις ὀνόματι [νοῆσαι] τοῦ θεοῦ; 85 Jo 12,34 Ἄγνοίαν δὲ αὐτῶν ἐλέγχουσι τὴν περὶ τοὺς προφήτας καὶ τὴν οὐκ ἀκριβῆ γνῶσιν τῶν γεγραμμένων ἐπιδεικνύουσιν· τὸ μὲν γὰρ εἰς αἰῶνα μένειν τὸν Χριστὸν ἀπὸ τῶν τοιούτων εἰλήφασιν φωνῶν, τὸ δὲ τοῦ θανάτου μυστήριον μεταξὺ γινόμενον καὶ τὴν πρὸς ὀλίγον διάλυσιν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος οὐ συνίεσαν οὐδὲ ἐξηκρίβουν. 86 Jo 12, 36 Οὐκ ἐν μέσοις ἀναστρεφόμενος οὐδὲ μεταξὺ διαλεγόμενος κατασχεθῆναι βούλεται, ἀλλ' ὑποχωρῶν καὶ συσκιάζων ἑαυτόν· ἐν τούτῳ γὰρ ἤλεγχε μὲν τοῦ προδότου τὴν πονηρίαν ἐπὶ μισθώσει διδασκάλου μισθοφοροῦντος, ἐφύλαττε δὲ αὐτοῦ τὸ πρᾶον καὶ παντελῶς ἀφεστηκὸς θρασύτητος, ἄχρι τοσούτου παριῶν εἰς μέσον ἄχρι τοῦ διαμαρτυρῆσαι τὴν ἀλήθειαν· οὐ γὰρ ὀργῆς τόλμημα κατὰ τοῦ σωτήρος ἔργον αὐτῶν ἔδει γενέσθαι, ἀλλὰ κακίας βούλευμα· ἔλαττον γὰρ εἰς κατάκρισιν ἅπαν τὸ ἐξ ὀργῆς τολμώμενον, ἄκρον δὲ ἐν κακίᾳ τὸ μετὰ βουλῆς πονηρεύεσθαι. 87 Jo 12,40 Πώρωσιν δὲ καρδίας καὶ σκληρισμὸν ἐπαγόμενον ὑπὸ θεοῦ μὴ τῆς ἀγίας δυνάμεως ἐνέργημα εἶναι νομίσωμεν, ἀλλὰ συγχώρησιν μὲν τῆς θείας κρίσεως, ἐνέργημα δὲ τῆς πονηρᾶς καὶ ἀντικειμένης δυνάμεως. 89 Jo 12,44[®] 45 Δηλονότι πρὸ τῆς ἀρτίως δεδηλωμένης

ἀναχωρήσεως ταῦτα εἴρηται τῷ κυρίῳ καὶ μετὰ τούτους τοὺς λόγους ἀνακεχώρηκε οὐς ἐπαναλαμβάνων ὁ Ἰωάννης προϊστορεῖ τεθεωρηκότως τε τῶν πιστευόντων καὶ φυλαττομένων ὁμολογεῖν τὰς καρδίας. δεινὴν ἀμαρτίαν ἐξήλεγε τὴν τῆς ὁμολογίας παρά στασιν· θεοῦ γὰρ ἔφησε πίστιν ἀθετεῖν τοὺς τοῦτο ποιοῦντας· οὐ γὰρ εἰς ἕτερόν τινα πιστεύειν ἢ εἰς θεὸν τὸν εἰς αὐτὸν πεπιστευκότα, διότι, φησὶν, πατὴρ ἐν υἱῷ θεωρεῖται. οὐ τοίνυν ὡς ὑπηρετήν δεξάμενός τις ἐδέξατο τὸν ἀποστείλαντα, οὕτως ἔλεγεν τὸν εἰς αὐτὸν πιστεύοντα πιστεύειν εἰς τὸν θεόν· οὐκέτι γὰρ ἂν ἀκολουθῶς εἶχεν τὸ ὁ θεωρῶν ἐμὲ θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με· ἢ μὲν γὰρ πρὸς τὸν ὑπηρετοῦντα πίστις παρωθουμένη τὸν ὑπηρετήν πρὸς τὸν ἀποστείλαντα θεωρεῖ, ὁ δὲ ἐν θεωρίᾳ υἱοῦ πατέρα θεωρῶν οὐχ ὑπερβαίνων Ἰησοῦν ἐπὶ πατέρα τρέπεται, ἀλλ' ἐν υἱῷ μένων καὶ ἰστάμενος τὸν πατέρα λαμβάνει. ὥστε τὸ ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ πιστεύει εἰς ἐμὲ μέχρι τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου τὴν δήλωσιν ἔχει. ἀφ' οὗ δὴ προάγων καὶ ἀναβιβάζων τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων ὁ θεωρῶν ἐμὲ, φησὶν, θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με, τοῦτ' ἔστιν ὁ δυνάμενος ἐπιγινῶναι τίς ὁ διὰ τῆς σαρκὸς ἐπιδημῶν καὶ τῆς νοητῆς καὶ καλλίονος ἐπιλαμβανόμενος θεωρίας, οὗτος εὐρίσκει μὲν ἀληθῶς ἐμὲ, εὐρίσκει δὲ ἐν τῇ πρὸς ἐμὲ πίστει τὴν εἰς τὸν πατέρα. ὁμοιον οὖν, ὡσεὶ ἔλεγεν, οὐκ εἰς ἄνθρωπον ψιλὸν πιστεύει ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, ἀλλ' εἰς θεοῦ δύναμιν, ἐν ἧί πατὴρ γινώσκειται καὶ πιστεύεται. 90 Jo 12,50 Αὐτοῦ τὰ ῥήματα καὶ μετ' ἐξουσίας λαλούμενα, ὅτι καὶ δημιουργὸς καὶ τοῖς δημιουργήμασι τοῖς αὐτοῦ νομοθέτης, καθὸ λόγος ἐστὶν ὁ τοῦ θεοῦ, “δι” οὗ “τὰ πάντα ἐγένετο”, ὃς “εἰς τὰ ἴδια” ἦκει καὶ διαλέγεται μετ' ἐξουσίας, οὐχ ὡς ἂν τις διάκονος τῶν παρὰ θεοῦ δεδομένων λόγων· οὐδενὶ γὰρ τῶν τοιούτων ἀρμόσειε τὸ “ἐγὼ λέγω ὑμῖν” καὶ τὸ ἐν παραθέσει τῇ πρὸς τοὺς θεοῦ νόμους· παρατιθεῖς γὰρ πρὸς τὸ εἰρημένον ἐκ θεοῦ προσώπου τὸ “οὐ φονεύσεις” καὶ τὸ “οὐ μοιχεύσεις” ἐπιφέρει καθ' ἕκαστον τὸ “ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν”· οὐδὲ ἄλλοτρία τοῦ σωτῆρος ἢ νομοθεσία οὐδὲ ἐξ ἀποκαλύψεως λαλεῖ οὐδὲ προστεταγμένα διαλέγεται, ἐὰν κατὰ θεότητα νοώμεν τὴν ἰδίαν αὐτοῦ καὶ τὴν προαιώνιον ὕπαρξιν.

91 Jo 13,1 Πρώτη δὲ καὶ πρόχειρος ὠφέλεια ταπεινοφροσύνης ὑπερβαλλούσης παρά δειγμα καὶ τῆς μεγίστης ἀγάπης. μετάβασιν δὲ φησι τὴν ἐξ ἀνθρωπίνης εὐτε λείας ἐπὶ τὴν ὑπερουράνιον δόξαν. 92 Jo 13,6[®] 11 Ἡ τῶν ποδῶν νίψις ἐνταῦθα αἰνίττεται τὸ βαθύτερον τοῦ πράγματος, ὅπερ ἔοικεν εἶναι παρασκευὴ τῶν ἀποστολικῶν ποδῶν εἰς τὸ τῆς ἀποστολῆς ἔργον· κεκαθαρμένους γὰρ αὐτοὺς τοῖς ποσὶν ἀποστέλλει διὰ τῆς παρ' ἑαυτοῦ διδομένης καθαρότητος, ἵνα δὴ καὶ διαδραμεῖν δυνηθῶσι τὸν κόσμον ἐπαγγέλλοντες τὰ τῆς σωτηρίας εὐαγγέλια κατὰ τὸ λεγόμενον “ὡς ὠραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην”. καθαρὸς οὖν ὄντας αὐτοὺς τὸ σῶμα λοιπὸν δεῖσθαι τῆς τῶν ποδῶν καθάρσεως ἔφη, τοῦτ' ἔστιν, ἵνα μὴ μόνον εἶεν καθαροὶ καθ' ἑαυτούς, ἀλλὰ καὶ περὶ τὸν δρόμον εἶεν καθαροὶ διακομίζοντες πᾶσιν ἀνθρώποις τὴν καθαρότητα. εἶναι δὲ αὐτοὺς οὐ πάντας καθαρὸς διὰ τὸν δωδέκατον ἐν αὐτοῖς τὸν ἐν αὐτῷ ἅπασαν ἀκαθαρσίαν ἔχοντα. 93 Jo 13, 14[®] 16 Οὐδεὶς οὐδεμιᾶς φύσεως δοῦλος ἐν ἀνθρώποις οὐδὲ φυσικῶς ἔχων τις τὸ ἀποστέλλειν ἢ τὸ ἀποστέλλεσθαι, ἀλλὰ θεὸς καὶ μόνος φύσει δεσπότης ὡς ποιημάτων ἑαυτοῦ ὑπὲρ τὴν δουλικὴν ὦν φύσιν, αὐτὸς καὶ μόνος ἀποστολεὺς φύσεως ὑπὲρ τὸ ἀποστέλλεσθαι ὦν αὐτός. ἐνταῦθα δὴ καὶ ἀδύνατον φαίνεσθαι τοὺς δούλους ὑπερβῆναι τὸν κύριον καὶ τοὺς ἀποστόλους τὸν ἀποστολέα· τὸ γὰρ φύσει μεῖζον οὐχ ὑπερβαίνεται. 94 Jo 13, 21 Ἐν τούτοις καὶ τὸ γνωστικὸν καὶ τὸ

ἀνεξίκακον ὁ κύριος ἐπέδειξεν θεῖον ὃν ἐκάτερον παρ' αὐτοῦ, τὸ μὲν γνωστικὸν ἐν τῷ τὸν προδότην ἐωρακέναι καὶ τῷ λόγῳ χωρίζειν αὐτὸν ἀπὸ τῶν σωζομένων, ἐπειδὴ τῷ ἔργῳ χωρίζειν οὐκ ἐβουλήθη ἄχρι τοῦ καὶ νίψαι τοὺς πόδας ὡσπερ τῶν ἄλλων. θεοῦ δὲ τὸ τὰς καρδίας ἐξετάζειν καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν ἐσόμενα προορᾶν. θεῖον δὲ τὸ τῆς ἀνεξι κακίας ἐνέφηγεν οὐχ ὅπως ἀτιμάζων τὸν ἐπιβουλεύοντα, ἀλλὰ καὶ τιμῶν ἐξ ἴσου τοῖς ἄλλοις χρώμενός τε τῇ ἐκείνου κακίᾳ πρὸς τὸ κοινωφελές· θεὸς γὰρ καὶ τὰς παρ' ἑαυτοῦ δωρεὰς παρέχει πονηροῖς τε καὶ ἀγαθοῖς ὡς καὶ αὐτὸς ὁ κύριος εἶρηκεν· ἀνατέλλων “τὸν ἥλιον ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ” βρέχων “ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκου” καὶ τῇ κακίᾳ τῶν πονηρῶν εἰς τι χρήσιμον συγχωρῶν πράττει, ἃ βούλεται, ὀλέθρου μὲν τοῖς κακοῖς ἀποκειμένου, τῷ δὲ λόγῳ τῆς προνοίας οὐδαμῶς ἐμποδίζειν δυναμένων, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὑπουργίαν μᾶλλον συντελούντων, ὡσπερ οἱ τῷ Ἰωσήφ ἐπιβουλεύοντες, ἵνα τι παραπλήσιον τῷ προκειμένῳ λάβωμεν, διὰ τῆς ἐπιβουλῆς εἰς τὴν δόξαν τῷ Ἰωσήφ συνήραντο καὶ τὴν δι' ἐκείνου σωτηρίαν ἐν λιμῷ πολλοῖς ἀποκειμένην. 96 Jo 13, 24 Γίνεται καὶ ἐπὶ τοῦ κυρίου μέγιστα τῶν ἐν ἀνθρώποις κακῶν, ἵνα καὶ τέλος λάβῃ καὶ μηκέτι πέρα προελθεῖν δυνηθείη· ἡττάται γὰρ κακία κατὰ τοῦ Χριστοῦ παραταξαμένη, ἡττηθεῖσα δὲ ἐπὶ τοῦ δεσπότης τὴν κατὰ

τῶν δούλων νίκην ἀπόλλυσιν. 97 Jo 13, 25[®] 26 Ἀναπεσὼν ἐπὶ τὸ στῆθος τοῦ Ἰησοῦ ὥστε μὴ εἰς ἐξάκουστον βοῆσαι τῶν λοιπῶν ἐπύθετο καὶ ὅπερ αὐτὸς οὐκ ἔσπευδεν ἐρωτᾶν μακροθυμότερον ἴσως διακειμένος. διὸ καὶ μᾶλλον ἠγαπᾶτο· τὸ γὰρ ἡσυχέστερον καὶ μακροθυμότερον καὶ παρὰ θεῷ τιμιώτερον. χαρίζεται τοίνυν ὁ Ἰησοῦς τῷ ἠγαπημένῳ τὴν τῶν μυστηρίων ἀνακοίνωσιν· φίλου γὰρ καὶ αὐτὸ εἶναί φησι τὸ γινώσκειν καὶ ἄπερ ἐστὶ παρ' αὐτῷ κεκρυμμένα ἐκδηλῶν. λόγῳ οὖν ἀποκρίνεται καὶ ἔργῳ δείκνυσι τὸν μνησόμενον. καὶ τοῦτο οὐ μάτην· ἐμφανεστέρα γὰρ ἢ δι' ἔργου κίνησις καὶ μᾶλλον δυναμένη μνημονεύεσθαι. μνημονευσθῆναι δὲ ἐβούλετο, διότι προειρήκει τὸν προδιδόντα, ὡς ἂν μηδεὶς ἀγνοοῦντα αὐτὸν ἐπιβεβουλεύσθαι νομίζοι. καὶ τὸ σημεῖον τὸ εἰς τὴν μήνυσιν θαυμαστόν· διὰ γὰρ ταύτης τῆς ἀγνώμονος συνεστίασεως αὐτὸν καταμηνύει τὸ ψωμίον ἐπὶ διδούς αὐτῷ καὶ τούτῳ δείξας αὐτὸν προδότην ἐσόμενον, ὄνπερ ἐτίμα ὡς φίλον. οὐκέτι οὖν οὐδὲ αὐτοῦ κρατεῖν ὁ προδότης δύναται, ἀλλ' ἀφ' οὐπερ αὐτὸν ὁ κύριος ἐνέδειξεν, ὁ διάβολος ἐπικρατεῖ τῶν ἐκείνου λογισμῶν καὶ ἄγει πρὸς τὸ κακὸν ἔκδοτον ἔχων αὐτὸν διὰ τὴν πονηρίαν καὶ τὴν εἰς τοῦτο κατάκρισιν. οὐπερ ἄξιον ἑαυτὸν ἀποδέδειχεν. ἐπειδὴ ὁ κρύπτειν ἐδόκει, τῇ δόξῃ τοῦ ψωμίου ἐξῆ λέγχθη· μὴ φέρων τὸν ἔλεγχον θᾶπτον ἐπιθεῖναι πέρας ἔσπευσεν. τοῦτο ἐκάλεσεν ὁ εὐαγγελιστὴς εἴσοδον τοῦ σατανᾶ τὴν κύρωσιν τῶν καταθυμίων τῷ διαβόλῳ λογισμῶν. 98 Jo 13,

34[®] 35 ἐντεῦθεν οἶμαι καὶ ὁ ἀπόστολος μεμαθηκῶς τὴν τῆς ἀγάπης δύναμιν “πλήρωμα” αὐτὴν ‘νόμου’ ὀνομάζει· δῆλον γὰρ ὡς ὁ καὶ αὐτῆς τῆς ψυχῆς τοῖς φίλοις παραχωρῶν ἀπάντων γε τῶν ἄλλων ἡδέως ἐκστήσεται καὶ πολὺ μᾶλλον συγχωρήσει· τούτου δὲ ἐπιτελουμένου κακίας πρόφασις οὐδεμία οὐδὲ χρεῖα τῶν κατὰ μέρος παραγγελμάτων πάντων ἐν τούτῳ συντόμως περιειλημμένων. 99 Jo 13, 36 Πρὸς πάντας αὐτοὺς προειρήκει τὸ μὴ δύνασθαι ἀπελθεῖν ἔνθα ἐστὶν αὐτὸς οὐ μόνον διὰ τὸ τῷ σώματι μὴ δύνασθαι βαδίζειν εἰς οὐρανόν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ μὴ τετελειωκέναι “τὸν δρόμον” τῆς ἀποστολῆς, ὅπερ αὐτοὺς ἀξίους ἐποίει τῆς ἀκολουθήσεως τοῦ κυρίου. ἀκολουθήσαι δὲ τῷ κυρίῳ τὰς ψυχὰς εἰς οὐρανὸν ὑποφαίνει τὸ λόγιον καὶ μηκέτι κάτω μηδὲ ὑπὸ γῆς κατόχους γινομένας.

100 Jo 14, 5[®] 6 Ἀλήθειαν μὲν ἑαυτὸν λέγει διὰ τὸ τέλειον καὶ ἀκριβὲς τῆς ἀρετῆς, ζωὴν δὲ διὰ τὸ διαρκὲς καὶ αἰώνιον τῆς ὑπάρξεως, τοῦς δὲ ἐν ἀρετῇ βεβιωκότας καὶ ζωῆς αἰώνιου τυγχάνοντας τούτους δηλοῖ πορευομένους πρὸς θεὸν καὶ ταύτην εἶναι τὴν ὁδόν. ἑαυτὸν δὲ ἅμα καὶ πορευόμενον εἶρηκεν καὶ ὁδὸν ὄντα, πορευόμενον μὲν κατὰ τὴν ἐπὶ γῆς πολιτείαν, ἐν ἧ ᾤσαν ἐπλήρωσεν ἀρετὴν καὶ τὴν ζωὴν ἐπήγαγεν ὡσπερὶ στέφανον τῇ πολιτείᾳ, ὁδὸν δὲ ὄντα καθότι αὐτὸς ἡ ζωσα ἀρετῆ καὶ ἡ αἰώνιος ζωὴ ὡστε οὐ κατὰ τὴν ἀσώματον θεότητα πορεία τις αὐτοῦ καὶ πρᾶξις ἐστὶ πρὸς τὸν πατέρα συνάπτουσα, ἀλλὰ φύσις αὕτη καὶ οὐσία. προσείληφεν δὲ διὰ σαρκώσεως καὶ τὰς ἐπὶ γῆς ἐνεργείας τε καὶ πράξεις ἀγαθὰς, δι' ὧν πᾶσιν ἐπὶ θεὸν καθηγείται καὶ πρὸς τὴν ἰδίαν θεότητα. 101 Jo 14, 12 Ἄρτι μὲν τὴν φυσικὴν ἐνότητα ἑαυτοῦ πρὸς τὸν πατέρα διεξήκει, ἐπιφέρει δὲ ἐφεξῆς καὶ τὴν κατὰ χάριν ἑαυτοῦ πρὸς τοὺς ἀποστόλους ἔνωσιν· τοῦτο γὰρ ὁμοίωμα ἐκείνου καὶ μίμησις τοῦ κατὰ φύσιν τὸ κατὰ χάριν· καὶ γὰρ διὰ πίστεως τοῦτο γίνεται, ἐκεῖνο δὲ οὐχὶ διὰ πίστεως, ἀλλὰ κατὰ δύναμιν φυσικὴν· οὐ γὰρ πιστεῖ τῇ εἰς πατέρα τὰ θαυμάσια Χριστὸς ἐργάζεται, πιστεῖ δὲ τῇ εἰς υἱὸν ἐπιτελοῦσιν οἱ ἀπόστολοι τὰ υἱοῦ καὶ ἔστιν οὐκ ἴδια μὲν τῶν ἀποστόλων τὰ ἔργα, ἴδια δὲ τοῦ κυρίου καὶ τὰ διὰ τούτων πραττόμενα. διὸ καὶ σέβας μὲν υἱῷ προσάγεται, σέβας δὲ οὐδαμόθεν ἀποστόλοις ὀφείλεται, οὐδὲ ἂν μείζονα τοῦ κυρίου ποιήσωσιν. 102 Jo 14, 13 102 Ποιεῖ Χριστὸς ὅσα αἰτοῦσιν ἀπόστολοι· εἶρηκε γάρ, ὅτι ποιήσω ὃ ἐὰν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου. ἴδιον δὲ αὐτοῦ τὸ ἔργον ἐνδείκνυται. ἐν τούτῳ δοξάζεσθαι φησὶν ἐν ἑαυτῷ τὸν πατέρα αὐτοῦ μὲν ἐργαζομένου, τοῦ δὲ πατρὸς διὰ τῆς τοῦ υἱοῦ ἐνεργείας ἐκφαινομένου· οὐ γὰρ ἐστὶν ἕτερα πρὸς πατέρα πρόσοδος ἢ δι' υἱοῦ οὔτε πάλαι οὔτε νῦν οὔτε αὐθις, ἀλλ' οἰκειότερον ἢ διὰ υἱοῦ πρόσοδος, ἔσχηκε δὲ νῦν, ὅτι πλησιέστερον ἡμῖν κατέστη σαρκωθείς. 103 Jo 14, 15[®] 16 Τὰ μὲν ὀφείλεται τῷ κυρίῳ παρ' ἡμῶν, περὶ ὧν καὶ παραγγέλλει, τὰ δὲ αὐτὸς ἡμῖν παρέχει, περὶ ὧν ἐπαγγέλλεται· ἡμέτερον γὰρ ἡ τήρησις τῶν ἐντολῶν καὶ τοῦτο τῆς πρὸς τὸν κύριον ἀγάπης ἀπόδειξις· παρ' αὐτοῦ δὲ ἡμῖν ἡ τῆς θείας φύσεως κοινωνία χορηγεῖται ἐπιτηδεῖσις εἰς τὴν κοινωνίαν γινομένοις διὰ τῆς ὑπακοῆς· αἰτεῖν δὲ λέγει τὸν πατέρα κατὰ τὴν ἀδελφικὴν πρεσβείαν ὑπὲρ ἡμῶν· αὐτὸς γὰρ ἐστὶν ὁ διδούς κατὰ τὴν δεσποτικὴν ἐξουσίαν καὶ κατὰ τὴν ἐνέργειαν ἀπάντων τῶν πατρικῶν βουλημάτων. 104 Jo 14, 16[®] 17 Πνεῦμα μὲν οὖν τῆς ἀληθείας τὸ ἀσώματον καὶ ἐξ ἀσωμάτου πεμπόμενον. διὸ καὶ τὸν πατέρα εἶρηκεν ἀποστέλλειν αὐτὸ τὴν ἐξ ἀσωμάτου παρουσίαν δηλῶν, ἐπειδὴ αὐτὸς ἐν σώματι θεωρεῖται. ἄορατος δὲ ἀσωμάτου παρουσία. διὸ καὶ τοῖς τὰ ὀρατὰ μόνον νομίζουσιν εἶναι τούτοις ἄληπτος ἡ παρουσία αὐτοῦ· καὶ γὰρ καὶ ἀνεπαίσθητος καὶ διὰ τοῦτο ἄγνωστος· ὃ γὰρ μὴ θεωροῦσι ὀφθαλμοῖς, τοῦτο οὐδὲ γινώσκουσιν οὐδὲ εἶναι νομίζουσιν, αἰσθάνονται δὲ αὐτοῦ παρόντος οἱ μετέχειν δυνάμενοι. οὗτοι τὴν κρείσσονα αἰσθήσεως οὐσίαν ἐκ τῆς μετουσίας ἐπιγινώσκουσιν ἐξ ἑτέρων ἑαυτοὺς καταλαμβάλλοντες, ἐπειδὴ τοῦ πνεύματος πληρωθῶσι καὶ δι' ἧς μετίσχουσι θείας καταστάσεως τὴν αἰτίαν αὐτῆς δύναντες θείαν ἢ τινὰ τέχνην ἐπιγινώσκουσιν ὡσπερ ὁ σοφίαν ἢ τινὰ τέχνην ἔχων ἐν ἑαυτῷ συνήσιν ὃ ἔχει κἂν τοῖς πλησίον ἀγνοῆται. 106 Jo 14, 27 Πολεμουμένοις ἐπέστη Χριστὸς, εἰρήνην εἰργάσατο καθελὼν τὴν τῶν πολεμούντων ἰσχύν· οὐ γὰρ ἔτι δύναντες ταῖς ἀντικειμέναις δυνάμεσι κατὰ τῶν οἰκείων Χριστῶ· ἐξεληλύθασι γὰρ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἐπιγινόντες τὸν λυτρωτὴν. ἀκίνητος οὖν αὐτοῖς ἡ εἰρήνη, διότι ψυχῆς ἐστὶν εἰρήνη πρὸς ἐλευθερίαν ἀχθείσης καὶ τὸν φόβον ἀποθεμένης καὶ τὴν

ταραχήν ἐκδύσης. ἐπειδὴ οὖν βέβαια καὶ ἀναφαίρετα τὰ τῆς ψυχῆς ἀγαθὰ, βέβαιος ἡ τῆς ψυχῆς εἰρήνη. 109 Jo 14, 30[®] 31 Ἐντολήν δὲ πάλιν αὐτῷ δεδόσθαι λέγων καθ' ὁμοίότητα ἡμῖν δοκεῖ τὸ λέγειν οἷον ἀνθρωπίνῳ τρόπῳ νοῆσαι θεόν, ἀλλ' οὐδὲ υἱὸν ἀκούοντα· μείζονα γὰρ φωνῆς τὰ θεϊκὰ καὶ φυσικῷ τρόπῳ νοεῖται ταῦτα κατὰ τὸ οἰκεῖον θεῷ, τῆς οἰονεῖ βουλής τοῦ πατρὸς ἐντολῆς λεγομένης, ἧ σύμφωνος ὢν καὶ σύνδρομος ὁ υἱὸς ἐπιτελεῖ τὴν οἰκονομίαν· κάλλιστον γὰρ καὶ τὸ ποιῶ, ἵνα ἴδωμεν, ὅτι καὶ τὸ πάθος ἐνεργείας ἦν αὐτοῦ δι' ἧς καθαιρεῖ μᾶλλον τοὺς ἐπιτιθεμένους, ἐπεὶ καὶ θριαμβευόμενος ἐθριάμβευσεν καὶ σταυρούμενος ἐσταύρου καὶ εἰς αἰσχύνην ἐπῆγεν τοὺς τοῦτο ἐργαζομένους. ὥστε διὰ τὴν ἀγάπην, φησὶν, τὴν εἰς τὸν πατέρα ὑπομένω τὸν θάνατον. 110 Jo 14, 30[®] 31 Ἰσχύει ὁ τῆς πονηρίας ἄρχων διὰ τῆς ἐν ἀνθρώπῳ πονηρίας ὡς ἴδιον λαμβάνων τὸν ὑπὸ τῆ πονηρία εὐρισκόμενον. ἐπ' ἐμὲ τοίνυν οὐχ οὕτως ἦξει, φησὶν, ὡς ἐπὶ τινὰ ἀνθρώπων τῶν ὑφ' ἀμαρτίαν κειμένων, ἀλλ' ὡς ἐκουσίως ἐμαυτὸν παραδιδόντα καὶ δεικνύντα τῷ κόσμῳ τὴν ἀγάπην, ἣν ἔχω πρὸς τὸν πατέρα, ὅτι βουλομένου πατρὸς σῶζεσθαι κόσμον ἐργάζομαι τοῦτο. 111 Jo 14, 31 Δοκεῖ μὲν ἀναχώρησις εἶναι τὸ πρᾶγμα, ἔκδοσις δὲ ἐστὶν ἐκούσιος, ὅτι τοιοῦτον μεταδιώκει τόπον, ἐν ᾧ γνωσθήσεται ὑπὸ τοῦ προδότου καὶ προδοθήσεται.

112 Jo 15, 6 Ὅστις οὖν ἑαυτὸν χωρίζει τοῦ κυρίου πρὸς σαρκικὰ πράγματα, ἀπηλλοτριῶσεν ἑαυτὸν τῆς ἀμπέλου καὶ ξηρὸς καθίσταται τὴν ζωοποιὸν μηκέτι δεχόμενος ἰκμάδα. ὁ δὲ τοιοῦτος εἰς τὴν αἰώνιον φυλαχθήσεται κρίσιν ὡσπερ εἰς τὸ πῦρ τὰ ξηρὰ κλήματα. 113 Jo 15, 7 Μένοντες ἐν ἐμοί, φησὶν, οὐ μόνον τὰ τῆς ἀρετῆς ἔξετε καρποφορούμενα ἐξ ὑμῶν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὰ μείζονα τῆς ἀρετῆς, λέγω δὴ τὰς παρὰ θεοῦ δυνάμεις, ἃς δι' αἰτήσεως λήψεσθε· τὸ γὰρ ὃ ἐὰν θέλητε αἰτήσασθε, καὶ γενήσεται ὑμῖν τὴν τῶν παραδόξων ὑπερβάλλει δύναμιν. 114 Jo 15, 9[®] 10 Ὡσπερ ἐγώ, φησὶν, προσήκων τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα ἠγάπημαι ἐξ αὐτοῦ καὶ οὐκ ἐξ ἀνθρώπων ἀναστάς, οὕτω καὶ ὑμεῖς ἐμοὶ προσήκοντες κατὰ σάρκα ἠγάπησθε ὑπ' ἐμοῦ. τὴν οὖν ἀγάπην, ἧς ἐτύχετε, φυλάξατε. φυλάξατε δὲ αὐτήν, εἰ τὰ προστεταγμένα ὑπ' ἐμοῦ τηρήσετε σῶζοντες καὶ ἐν τούτῳ τὴν μίμησιν καὶ τὴν ὁμοίωσιν τὴν πρὸς ἐμέ· ἐγώ τε γὰρ σύμφωνα τῷ πατρὶ διανοούμενος καὶ πράττων ἀκριβῆ τὴν ἀγάπην τὴν πρὸς τὸν πατέρα διεφύλαξα. ὑμεῖς δὲ ὡσαύτως τὰ παρ' ἐμοῦ προστάγματα ἔργῳ πληροῦντες ἐπιδείξετε τὴν πρὸς τὸν δεσπότην ἀγάπην· οὐδὲ γὰρ τὴν ἀγάπην ὁμοίως ὑμεῖς τε πρὸς τὸν κύριον καὶ ὁ κύριος πρὸς τὸν πατέρα δείκνυσιν, οὐδὲ τὴν τήρησιν τῶν ἐντολῶν ἐξ ἴσου δοῦλοί τε πρὸς δεσπότην καὶ υἱὸς πρὸς πατέρα ἀποδίδωσι· τῷ μὲν γὰρ κυρίῳ κατὰ φύσιν ἦν ἅπαντα πληροῦν τὰ ἀρέσκοντα πατρὶ καὶ πόνος οὐδεὶς οὐδὲ ἐπιμέλεια οὐδὲ ἄσκησις περὶ τοῦτο, ἡμῖν δὲ διὰ πόνου τὸ κατόρθωμα. καὶ ὁ μὲν οὐκ ἐλπίδι μισθοῦ τὰ πατρὸς τηρεῖ βουλήματα, ἡμεῖς δὲ ἐπὶ μισθῷ τὸν πόνον ὑπομένομεν καὶ τὴν τήρησιν τῶν ἐντολῶν ἐξασκοῦμεν. ἕτερος ἄρα τρόπος τῆς ἀγάπης τοῦ κυρίου πρὸς τὸν πατέρα, ἕτερος δὲ ἡμῖν πρὸς αὐτόν. 115 Jo 15, 15 Οὐ τοιαύτην ἀκοὴν δήπουθεν λέγει, οἷαν τὴν τῶν ἀνθρώπων, ὡσπερ οὐδὲ ἀγάπην τοιαύτην οὐδὲ ἐντολῶν τήρησιν ὁμοίαν· οὐ γὰρ ῥῆμα εἰς ἀκοὴν ὠτίων φερόμενον ἐκ πατρὸς ἐνήνεκται μηνύον τὰ πατρὸς βουλήματα, ἀλλὰ τὴν πρό γνωσιν εἴρηκεν ἀκοὴν οὐ προσγινομένην αὐτῷ κατὰ τινὰ καιρόν, ἀλλὰ συνοῦσαν αἰεὶ· οὐ γὰρ ἐξ ἀγνοίας εἰς γνώσιν ἢ σοφία πρόεισιν οὐδὲ ἕτερόν τι παρὰ τὴν σοφίαν ἢ γνώσιν ἐστὶν, ἵνα ὑποδέξῃται αὐτήν ὡς οὐκ αὐτὸ γινώσκουσιν, ἀλλὰ χρῆ διὰ τῶν συνήθων καὶ τῶν ἀνθρωπίνων ῥημάτων

σφραγιζομένην ἡμῖν τὴν θείαν ὑπεροχὴν οἰκείως θεῶ νοεῖν καὶ μὴ κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην ταπεινότητα, ἐπεὶ καὶ πᾶς ὁ περὶ θεοῦ λόγος τοιοῦτος ἐσχημάτιται σχήματος ἀνθρωπίνου καὶ τῶν παθημάτων ὀνόμασι τῶν ἡμετέρων τὸν ἀσώματον καὶ ἀσχημάτιστον καὶ ἀπαθῆ θεὸν ἐρμηνεύων. 116 Jo 15, 16 Παρ' αὐτοῦ δέδοται τοῖς ἀνθρώποις ἢ πρὸς αὐτὸν οἰκείωσις καὶ οὐχ ὑπὸ ἀνθρώπων κατείληπται τὸ ἀγαθόν, ὅπερ καὶ ὁ ἀπόστολος διδάσκων λέγει· « διώκω δὲ εἰ καὶ καταλάβω, ἐφ' ᾧ καὶ κατελήμφθην ὑπὸ Χριστοῦ « · οὐ γὰρ ἀρέσαντες ἐξελέχθημεν, ἀλλ' ἵνα ἀρέσωμεν. διὸ καί, φησὶν, ἐκλεξάμενος αὐτοὺς ἐπὶ καρποφορίαν τέθεικεν, ἵνα, εἰ καὶ μὴ διὰ τὰ πρότερα τίμιοι θεῶ καθεστήκαμεν, ἀλλὰ διὰ τὰ τελευταῖα γενώμεθα. τίς δὲ ὁ τῶν ἀποστόλων καρπὸς ἄφθαρτος οὗτος καὶ εἰς αἰῶνα μένων; ἡ ἐκκλησία. οὐκ ἔστι δὲ ἀκουσθῆναι ὑπὸ θεοῦ τὸν μὴ ἀκούοντα θεὸν οὐδὲ εὐλογίας τυχεῖν τὸν μὴ φέροντα δῶρον, ὥστε εἰ τὰς ἐντολάς ἀκούσατε, φησὶν, καὶ καρπὸν προσενέγκαιτε, καὶ τῶν αἰτήσεων τεύξεσθε. αἰτήσεις δὲ ὑμῖν δεδεγμέναι εἰσὶ παρὰ θεῶ αἱ διὰ τοῦ ἑμοῦ ὀνόματος ἀναφερόμεναι· ἐν ἑμοῖ γὰρ ὑμῶν ἢ προσαγωγή διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἑμοῦ καὶ ἡ παρρησία. 117 Jo 15, 17 Ὡς μελλόντων μισεῖσθαι παρὰ πάντων παραγγέλλει αὐτοῖς ἀγαπᾶν ἀλλήλους.

118 Jo 16, 8 Ἐλέγξει τὸν κόσμον ὡς ὑπὸ ἀμαρτίαν κατακεκριμένους διὰ τὴν ἀπιστίαν· ἢ γὰρ πίστις ἀμαρτίαν λέλκεν, ἀπιστίαν δὲ δέδεκε καὶ φαινόμενον ἐν τοῖς πιστεύουσι τὸ πνεῦμα κατάκρισις ἦν τῶν ἀπιστούντων· ἐστερημένοι γὰρ τῆς δωρεᾶς ἐξηλέγοντο τῆς παρουσίας τοῖς πεπιστευκόσι καὶ τοῦτο ἐδείκνυεν αὐτοὺς ἐναγῆ

σκευὴ καὶ ἀνεπιτήδεια τῷ πνεύματι. 119 Jo 16, 8[®] 11 ἢ καὶ τὴν ἐν τοῖς πιστεύουσιν δικαιοσύνην ἐδείκνυ καὶ ταύτην οὐχ ἑτέρου τινὸς ἔνεκεν, πλὴν τῆς ἀνόδου τοῦ Χριστοῦ· τοῦτο γὰρ τοὺς ἀνθρώπους ἐδίκαίωσεν τὸ σὰρκα ἐξ ἡμῶν καὶ εἶδος ἀνθρώπινον ἐπιβῆναι θρόνου οὐρανοῦ καὶ καθεσθῆναι παρὰ τῷ πατρὶ. τοῦτο δὲ αὐτὸ καὶ τοῦ κόσμου τὴν κατάκρισιν εἶχεν, ὅποτε κρατηθεὶς ἄνθρωπος ὑπ' αὐτοῦ καὶ ὑπὸ τοὺς πόδας τοὺς ἐκείνου περιπεπτωκὼς ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ πεπατήκει. ὥστε εἰκότως εἶρηκεν τὴν τοῦ πνεύματος εἰς ἡμᾶς παρουσίαν τριῶν τούτων ἔχειν ἀπόδειξιν, ἀμαρτίας κόσμου καὶ δικαιοσύνης πίστεως καὶ κατακρίσεως διαβόλου. 1 Jo 16, 14 Εἰς ἐμὴν ἔσται δόξαν ἢ τοῦ πνεύματος ἐνέργεια καὶ διδασκαλία, ὅτι καὶ παρ' ἑμοῦ τὸ πνεῦμα ὁρμάται. τὸ δὲ παρ' ἑμοῦ λέγων δῆλον καὶ τὸ παρὰ τοῦ πατρός· ἐμὰ γὰρ ἔστι τὰ πατρῶα. τὸ οὖν ἐκ τοῦ ἑμοῦ λήμψεται κατὰ τὸν αὐτὸν αὐθις ἀκούει τρόπον, οὐχ ὡς γνώσεώς τινος ἐπιγινομένης τῷ πνεύματι καὶ ταύτης ἐν χρόνῳ τῷ παρόντι· δεινὸν γὰρ ἂν εἶη καὶ μέχρις ὑπονοίας, εἴ γε τότε πνεῦμα προσλαμβάνει τὴν μάθησιν ἠνίκα εἰς ἀνθρώπους μέλλει κομίζειν. δεινὸν δὲ καὶ εἰ διδασκόμενον αὐτὸ ὅλως τις θήσεται· οὐκέτι γὰρ ἐνοικοῦν ἀνθρώποις καὶ πᾶσαν εἰς αὐτοὺς σοφίαν εἰσάγον πιστευθήσεται, εἴπερ οὐ φυσικὴ τίς ἐστι σοφία, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ χρεῖα διδάσκεσθαι. ὥστε ἀντὶ τοῦ λέγειν ὅλον παρ' ἑαυτοῦ τὸ πνεῦμα ὁρμάσθαι, εἶρηκε τὸ ἐκ τοῦ ἑμοῦ λήμψεται καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν· μικρότεραι γὰρ αἱ φωναὶ πρὸς τὸ γνωριμώτερον ἀνθρώποις, μείζων δὲ ἢ τοῦ πνεύματος δόξα πρὸς τὸ οἰκειότερον τῆ θεότητι. λέγεται δὲ καὶ ἀκούειν θεὸς ἀνθρώπου ῥήματα καὶ δῆλον ὡς οὐκ ἐν καιρῷ τι προσγίνεται πρὸς γνῶσιν θεοῦ, ἀλλὰ καὶ πρὸ τῶν ἡμετέρων ῥημάτων οἶδε τὰς ἡμετέρας εὐχὰς καὶ τὸ ὅλον κατὰ διάνοιαν ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τῆς δημιουργίας ἐδημιούργησεν, ἐπιστάμενος καὶ τὰ μεταμέλλοντα τῶν ἑαυτοῦ δημιουργημάτων κινήματα, ἀλλ' ὅμως ἐλέγετο τὸ “εἰσάκουσον κύριε” καὶ τὸ “εἰσήκουσε κύριος”· καίτοι κατὰ τὸ πρέπον θεῶ μηδὲν τῶν τοιούτων δεῖ ἐκδέχεσθαι χρονικῶς μηδὲ ὡς μεταβολὴν τινα περὶ θεὸν γινομένην ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων εὐχῶν, μηδὲ γνῶσιν τῶν

λεγομένων ἔπεισι θεῶ, ἀλλ' ἀνθρωπίνως μὲν, ὡς ἔφην, οἱ λόγοι, θείως δὲ παρὰ τοῖς εὐσεβοῦσι νοοῦνται καὶ οὐ ρανθήσεται τὸ ἀναλλοίωτον καὶ ἄτρεπτον τῆς τοῦ θεοῦ δόξης ἐν ταῖς ὑμετέραις ὑπονοίαις διὰ τὸ ἀκούειν αὐτὸν ἀνθρώπων λαλούντων. οὕτω τοίνυν οὐδὲ ἐπὶ τοῦ πνεύματος τὸ ἀκούειν καὶ τὸ λαμβάνειν προσθήκην τινὰ δέξεται γνώσεως οὐδὲ μεταβολῆς ἐπὶ τὴν ἀναλλοίωτον τοῦ πνεύματος οὐσίαν. 121

Jo 16, 17[®] Τὴν εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψιν αἰνιττόμενος τοῖς λοιποῖς, τοῖς δὲ οὐπω δῆλον τὸ λεγόμενον, ὀκνοῦσι δὲ ἐρωτᾶν. ὅθεν σκοποῦσιν αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς καὶ διαλαλοῦσιν ἡσυχῆ. ἦν δὲ οὐκ ἀνάγκη πυθάνεσθαι λόγῳ τοῦ καὶ πρὸ ἐρωτήσεως ἐπισταμένου τὴν ἐν καρδίᾳ ζήτησιν αὐτῶν (ἀκούει δὲ Χριστὸς τῶν ἐν καρδίᾳ νοημάτων πρὸ τῶν ἐν χεῖλεσιν ῥημάτων) καὶ ὡς ἐρωτήσασιν αὐτοῖς καὶ προτείνουσιν τὴν ζήτησιν ἀποκρίνεται ἐνδεικνύμενος αὐτοῖς καὶ διὰ τούτου τὴν θεότητα πρὸς βεβαιότητα τῆς πίστεως· ζητεῖτε γάρ, φησὶν, περὶ τοῦ λόγου τοῦ μετὰ βραχὺ μὲν δηλοῦντος τὴν ἐμὴν ἀναχώρησιν, μετὰ βραχὺ δὲ πάλιν τὴν ἐπάνοδον ἔσεσθαι. ἔσται τοῦτο οὕτως. εἴρηται καὶ διὰ λύπης ἀνάγκη τὴν χαρὰν ὑμῖν ἐπιφανῆναι καὶ χαρήσεται μὲν ἡ ἀδικία πρὸς ὀλίγον ὡς δὴ κεκρατηκυῖα, ἐπεὶ δ' ἂν ἐγὼ τὸ πάθος ὑπέλθω· ὑμεῖς δὲ λυπηθήσεσθε ὡς οὐκέτι τὸν σωτῆρα ἔχοντες. μεταβολὴ δὲ ἐπακολουθήσει ταχεῖα τῷ πράγματι καὶ ὑμεῖς ἐκ τῆς τοῦ θανάτου λύπης τὴν τῆς

ἀναστάσεως χαρὰν κομιεῖσθε. 122 Jo 16, 22[®] Λυπηρὸν μὲν τοῖς μαθηταῖς ἡ μέλλουσα ἀναχώρησις αὐτοῦ, τερπνὸν δὲ ἡ ἀνάστασις· ἐκατέρα δὲ ἐν βραχεῖ καιρῷ γίνεται. ὅμοιον τι ταῖς τῶν γυναικῶν ὠδίσι τὸ πρᾶγμα φανήσεται· ὡς γὰρ ὠδίνει μὲν γυνὴ πρὸ τοῦ τοκετοῦ, ἀπὸ δὲ τῶν ὠδίνων ὁ τοκετὸς καὶ τὸ ἐπίπονον εἰς τέρψιν καταλήγει καὶ ἡ τέρψις ἀναιρεῖ τῆς λύπης τὴν μνήμην, οὕτως ἀποβήσεται ὑμῖν ἐπὶ τοῦ καινοῦ καὶ θαυμασίου τούτου τοκετοῦ· νῦν γὰρ ὡς ἀληθῶς ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον γεννᾶται ἐκ παραδόξων ὠδίνων καὶ λύπην μὲν ὑμῖν αἰετὶ περὶ τὸ πάθος ὠδίνες προσοίσουσιν, χαρὰν δὲ ἡ μετὰ τὸ πάθος ἀνάστασις, χαρὰν οὐδαμῶς ἔτι μεταβαλλομένην οὐδὲ ἀφαιρετὴν ὑπὸ ἀνθρώπου ἢ τινος ἄλλου, ὅτε διὰ τῆς ἀναστάσεως τοῦ νέου ἀνθρώπου νέοι καταστάντες εἰς τὴν πρὸς θεὸν ἤξετε παρρησίαν· χαρήσεσθε γάρ, ὅταν ἴδητε ξένον τῷ κόσμῳ παιδίον ἀποτεχθέν, ἄφθαρτόν τε καὶ ἀνώλεθρον, ἑαυτὸν δὲ δηλονότι φησὶν. 123 Jo 16,25 Παραβολικοὶ καὶ δι' ὁμοιώσεων οἱ περὶ θεοῦ λόγοι, ἐν οἷς παραβάλλεται θεὸς ἀνθρώπῳ λαλοῦντι καὶ υἱὸς ἀκούοντι καὶ πνεῦμα ὡσαύτως ὡς ἀκοῦον καὶ λόγους λαμβάνον. ἀφομοιοῦνται πατήρ καὶ υἱὸς ὡς ἐρχόμενοι πρὸς ἀνθρώπους καὶ κατοικοῦντες ἐν ἀνθρώποις· λαλιὰ γὰρ καὶ ἀκοή καὶ πορεία καὶ κατοίκησις καὶ ὅσα τοιαῦτα σωματικῶς ἔχει τὰς ὁμοιότητας. οὐχ οἷόν τε δὲ ἀνθρώπους ἐτέρως ἀκούειν ἢ οὕτως. ἔσται δὲ φησι καιρὸς, ὅτε μὴ διὰ τῶν ὁρατῶν ὁμοιώσεων, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀοράτου δόξης θεοῦ ἀκούσεσθε καὶ γνώσεσθε, ὅτε δηλαδὴ τελειωθέντες ἐν πνεύματι πρὸς θεοῦ γνώσιν οἰκείως διατεθήσεσθε, καὶ τότε θεία τις ἡ τοῦ κυρίου πρὸς ὑμᾶς ὁμιλία γενήσεται σαφῆς καὶ οὐ δι' ἐπικαλύμματος ποιουμένη τὴν περὶ πατρὸς διδασκαλίαν. 124 Jo 16,32 Ἀλλὰ καὶ τὸ νῦν ἀξιόπιστον, φησὶν, αὐτίκα σαλευθήσεται καὶ οἱ λέγοντες πιστεύειν φεύξεσθε μικρὸν ὕστερον κινήσεως ὑμῶν ὑπὸ τοῦ φόβου τῆς πίστεως. καὶ τοῦτο, φησὶν, οὐκ ἐμοὶ χαλεπὸν, ἀλλ' ὑμῖν· ὑμεῖς γὰρ τοῦ διδασκάλου μονωθήσεσθε καὶ τὸν σωτῆρα ἀπολείψετε, ἐγὼ δὲ τοῦ πατρὸς οὐ μονωθήσομαι· οὐδὲν γὰρ τὸ μεταξὺ διαχωρίζον ἐμὲ καὶ τὸν πατέρα. 125 Jo 16,33 Ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔξετε· ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον. μέλλων ἀπιέναι, φησὶν, ἀναγκαίως διὰ τῶν νῦν εἰρημένων καθίστημι τὰς ψυχὰς ὑμῶν εἰς τὸ μὴ ταρασσεσθαι, ἀλλὰ τῇ πίστει πρὸς τὰς περιστάσεις ἀντέχειν· πολλὰ μὲν γὰρ παρ' ἀνθρώποις τὰ θλίβοντα, μεγάλη δὲ παρὰ τοῦ νενικηκότος τὰς θλίψεις ἡ

τοῦ θαρσεῖν ἐπικουρία· οὐ γὰρ ἐκ τῆς ὑμετέρας ἀνδρείας τὸ θαρσεῖν ἔσται βεβαίως ποτέ, ὅτι μηδὲν ἐν ἀνθρώπῳ στερρὸν καὶ ἄτρεπτον ἀγαθόν, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐμῆς ἀηττήτου δυνάμεως ἀσφαλὲς τὸ θάρσος τοῖς ἐμοῖς μετόχοις ὑπάρξει.

126 Jo 17,9[®] 13 Διὰ τί φησιν ἐρωτῶ περὶ αὐτῶν καὶ τίς ἡ ἐρώτησις; ἤδη, φησὶν, τῆς πνευματικῆς ἐπιστασίας δέονται τῆς ἀοράτως ἐν ψυχαῖς ἐνεργούσης, ὅτι μηκέτι κατὰ σῶμα πορεύομαι αὐτοῖς μηδὲ διαλέξομαι· καταλείψω γὰρ ἤδη τὸν κόσμον εἰς οὐρανοὺς μεταβαίνων. ἐπίστησον δὲ αὐτοῖς τὴν ἀόρατον ἐπιστασίαν διαφυλάττων αὐτοὺς υἱοὺς ὥσπερ γεγονάσιν λαβόντες παρ' ἐμοῦ τὸ ὄνομα τῆς υἰότητος. ἐμοῦ μὲν δὴ παρόντος ἐξήρκει τὸ ἐμὲ ὄραν καὶ ἐμοῦ ἀκούειν καὶ τοῦτο ἦν αὐτοῖς ἱκανὸν εἰς τὸ φυλάττεσθαι. ἐφυλάχθησαν γοῦν καὶ οὐδεὶς τῆς ἐν ἐμοὶ σωτηρίας ἐκπέπτωκεν, εἰ μὴ ὁ μόνος ὁ πρὸς τὴν ἀπώλειαν ἑαυτὸν ἐκδεδωκώς, καθ' οὗ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ προφητικὸν πεπλήρωται τὸ ἐξολεθρευθῆναι “ἐκ γῆς τὸ μνημόσυνον” αὐτοῦ. νῦν δὲ ἐπανιών ἤδη πρὸς σὲ τὴν σὴν αὐτοῖς ἀόρατον ἐπιστασίαν αἰτῶ. 127 Jo 17,10 Τοῦτ' ἔστι ὅσα κτῶμαι δι' ἀγιασμοῦ καὶ οἷς ἀποδίδωμι τὴν ἐν θεῖα μορφῇ τελείωσιν μεταδιδούς τοῦ ἐμοῦ πνεύματος. προστίθησι δὲ ὅτι καὶ τὰ σὰ ἐμά. ταῦτα δὲ ἂν εἴη τὰ οὐράνια, ἃ μὴ προσλαμβάνει νῦν ἀγιασμόν, ἀλλ' ἐξ ἀρχῆς ἐν ἀγιασμῷ βέβηκεν· οὐδὲ γὰρ ἐκείνοις ἐτέρως ὁ ἀγιασμός ἢ διὰ τοῦ υἱοῦ θεϊκῶς μέντοι καὶ σαρκικῶς ἔτι πάντα ἀγίασαντος. δοξάζεται οὖν οὐ μόνον ἐν τοῖς νῦν κτηθεῖσιν ὑπὸ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἐξ ἀρχῆς ἐπὶ τῆς βασιλείας διαμείνασιν· τοῦτο γὰρ τὸ “γενηθήτω τὸ θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς”. τοιοῦτον καὶ τὸ ὑπὸ τῶν ἀγγέλων λεγόμενον· “δόξα ἐν ὑψίστοις θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίας”. διὰ τοῦτο ἦκεν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ διὰ σώματος, ἵνα τὴν ἐν οὐρανῷ δόξαν καὶ ἐπὶ γῆς ἐκτείνῃ καὶ δοξάζεται μὴ μόνον ἐν τοῖς κατ' οὐρανὸν ἀγίοις, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς κατὰ γῆν ἀγιαζομένοις. 128 Jo 17,16 Σαφῶς ἐν τούτῳ διαιρεῖ τὸ κατὰ φύσιν καὶ τὸ καθ' ὁμοίωσιν· ἑαυτὸν τε γὰρ φησιν ἐκ τοῦ κόσμου μὴ εἶναι καὶ τοὺς μαθητὰς ὁμοίως μὴ εἶναι ἐκ τοῦ κόσμου. δῆλον δέ, ὅτι Χριστὸς μὲν κατ' ἀλήθειαν οὐκ ἦν ἀπὸ κόσμου ἄτε δὴ καταβεβηκῶς ἐξ οὐρανοῦ, οἱ δὲ ἀπόστολοι κατὰ τὴν ὁμοίωσιν τὴν Χριστοῦ μεταβεβήκασιν ἀπὸ τοῦ κόσμου. φησὶ δὲ αὐτοὺς ξένους γεγενημένους ἀνθρώποις διὰ τὴν ὑπὲρ ἄνθρωπον ἀρετὴν, μεμισῆσθαι δὲ εἰκότως ὑπὸ τῶν ἐναντία φρονούντων. ἔχουσι μὲν οὖν ἤδη παρ' ἐμοῦ διὰ τῆς πρὸς ἐμὲ οἰκειότητος τὴν ἀλλοτριώσιν τὴν πρὸς κόσμον καὶ οὐκέτι προσδέονται. προσδέονται δὲ τῆς ἐν τῷ ἀγαθῷ τούτῳ βεβαιώσεως ὡς μὴ βλαβῆναι διὰ τῆς τοῦ διαβόλου πονηρίας καὶ τῆς θείας ταύτης οἰκειώσεως ἀπαλλοτριωθῆναι

129 Jo 17,17[®] 19 Ἔστω δὴ ἐν αὐτοῖς ἀληθὲς τὸ ἀγαθὸν καὶ ὁ ἀγιασμός ἀληθινός, μὴ “ἐναρξάμενοι πνεύματι, σαρκὶ” ἐπιτελεσθῶσιν ποτε μηδὲ ζήσωσι κατὰ σαρκικὴν ἀλογιστίαν, ἀλλὰ κατ' ἀρετὴν τούτου λόγου, ἐν ᾧ πάλιν ἀληθὴς ἀρετὴ. 130 Jo 17,18 Πολὺ ἐνταῦθα τὸ ἀνισότιμον· ἀποστέλλει μὲν γὰρ, φησὶν, τοὺς μαθητὰς οὕτω ὡς παρὰ πατρὸς αὐτὸς ἀποστέλλεται. οὐδεμία δὲ ἰσοτιμία τῆς ἐξ οὐρανοῦ παρουσίας εἰς γῆν καὶ τῆς ἐν τῇ γῇ γενομένης ἀποστολῆς τῶν μαθητῶν· οὐδὲ γὰρ ὡς φύσει διδάσκαλοι πέμπονται καθάπερ ὁ κύριός ἐστιν, ἀλλὰ προσλαμβάνοντες τὴν διδακτικὴν δύναμιν καὶ σοφίαν καὶ οὕτω διὰ τῆς μιμήσεως τὸ ἀγαθὸν εἰς τὸν κόσμον χωρεῖ καὶ τὸ ἀποσταλὲν ἐξ οὐρανοῦ παρὰ πατρὸς διὰ τῶν ἀποστελλομένων ὑπ' αὐτοῦ μαθητῶν ἐπὶ πάντας διαβαίνει.

132 Jo 18,1[®] 4 Προσεκτέον τὸν Ἰωάννην παριόντα τὴν ἱστορίαν τὴν περὶ τῆς ἀδημονίας καὶ λύπης τοῦ κυρίου, ἣν οὐ παραλελοίπασιν οἱ ἄλλοι. ἀλλ', ὅπερ ἔφην,

ἐπὶ τὴν τῆς θεότητος δῆλωσιν μᾶλλον ἢ τούτου ῥέπει γραφὴ ἅτε τῆς ἀνθρωπότητος ἱκανῶς προεγνωσμένης, λέγει δὲ τὰ μὲν ἀνθρώπινα μᾶλλον ἐξ ἐπιδρομῆς, σαφέστερον δὲ τὰ τῆς θεότητος τεκμήρια τῆς ἀνοίας ἔνεκα . 133 Jo 18, 10[®] 11 Δοκεῖ καὶ συγχώρησις εἶναι τοῦ κυρίου πρὸς τὸ χρήσασθαι αὐτοὺς τότε μαχαίρα· τοῦτο γὰρ ὁ Λουκᾶς ἱστόρησεν ὡς δηλώσαντος μὲν τοῦ σωτῆρος τὸν ἐπιόντα πόλεμον ἐν τῷ λέγειν, ὅτι “πωλησάτω τις τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ ἄγορα σάτω μάχαιραν” , εἰπόντων δὲ τῶν μαθητῶν, ὅτι “ἴδου μάχαιραι ὧδε δύο” πρὸς τοῦτο ἀποκριναμένου, ὅτι “ἱκανόν ἐστιν” . ἦν δὲ τοῦτο οὐ μάτην δῆπουθεν ὑπὸ τοῦ κυρίου συγχωρούμενον τοῦ κελεύσαντος μὴ ἀνθίστασθαι “τῷ πονηρῷ” , ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ δὴ τοῦ εἰρημένου, ἴν' ἔργῳ δεῖξῃ ὅπερ λόγῳ προεδίδαξε καὶ χρωμένους αὐτοὺς τῇ δικαίᾳ μαχαίρᾳ πρὸς τὸ ἀμύνασθαι στήθη τε καὶ κωλύση, ὥστε μηκέτι ταύτη προσχρήσασθαι ὡς καὶ αὐτὸς ὁ ταῦτα εἰπὼν ἱστόρηκε μετὰ ταῦτα εἰρηκέναι τὸν κύριον· “ἔατε ἕως τούτου” τοῦτο δὲ τὸ “ ἕως” ὅρον ἔχει καὶ κώλυσιν τῆς κατὰ νόμον ἐφειμένης μαχαίρας. καὶ προστέθεικέ γε τῇ ἱστορίᾳ ὁ Λουκᾶς, ὅτι “καὶ ἀψάμενος τοῦ ὠτίου ἰάσατο αὐτόν” , ὅπερ ἐμφανεστάτον ἦν ἔργον εἰς τὸ μὴ βλάπτειν ἀνθρώπων μηδένα. οὐκ ἀπογνωστόν δὲ

ἐπὶ τῶν τοιούτων καὶ μυστικὸν εἶναι. 134 col1 Jo 18, 10[®] 11 Τὸ ἀποκόπτεσθαι δούλου ἀρχὴ ἐρέως ὠτάριον τὸ δεξιὸν σκέψαιτο ἂν τις ὡς τῆς ἐπιβληθείσης αὐτοῖς ἀνηκουστίας σημεῖον εἶναι καὶ τοῦ μὴ ἐξεῖναι αὐτοῖς ἀκούειν οὕς. “πώρωσις” γὰρ “τῷ Ἰσραὴλ γέγονε” “καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσι” διὰ τὴν κατὰ τοῦ σωτῆρος ἀσέβειαν ἢ τῶν ἀρχιερέων μάλιστα γέγονεν. διὸ καὶ περὶ οἰκέτην ἀρχιερέως ἦν τὸ σύμβολον τῆς τοῦ ὠτὸς ἀφαιρέσεως. δεῖ δὲ καὶ τοῦτο προσθεῖναι διὰ τὴν ἱστορίαν τὴν τοῦ Λουκᾶ καὶ τῷ περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ ὠτίου φαίην ἂν δηλοῦσθαι τὴν εἰς ὕστερον ἀποκατάστασιν τῆς συνέσεως τῆς νῦν ἀφηρημένης τοῦ Ἰσραὴλ, ὅτε συνήσουσιν, ὃν ἠγνόησαν καὶ ἀκούσονται τυχόντες τοῦ κηρύσσοντος Ἡλίου· ἀποκατασταθήσεται γὰρ καρδία πατέρων πρὸς υἱοὺς κατὰ τὸν Μαλαχιῆλ. καὶ συναφθήσονται ἡμῖν τοῖς δευτέροις ἐκεῖνοι πρότεροι κατὰ τὸν χρόνον ὄντες καὶ πατέρες ἀριθμηθήσονται μετὰ υἱῶν. Σύμβολον δὲ ἄρα ἦν τὸ ἀποκόπτεσθαι δούλου ἀρχιερέως ὠτάριον δεξιὸν τὸ τῆς ἐπιβληθείσης αὐτοῖς ἀνηκουστίας σκότος σημειοῦν· καὶ τῷ περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ ὠτίου φαίην ἂν δηλοῦσθαι τὴν εἰς ὕστερον ἀποκατάστασιν τῆς νῦν ἀφηρημένης συνέσεως τοῦ Ἰσραὴλ, ὅτε συνήσουσιν, ὃν ἠγνόησαν καὶ ἀκούσονται τυχόντες τοῦ κηρύσσοντος Ἡλίου· ἀποκαταστήσεται γὰρ τότε πατέρων καρδία πρὸς υἱοὺς κατὰ τὸν Μιχαῖαν. 135 Jo 18, 28 Σαφῶς παρὰ τοῖς ἄλλοις εὐαγγελισταῖς δεδηλωμένην τὴν τοῦ πάθους ἡμέραν ἔοικε σαφῶς ὁ Ἰωάννης ἀποδείξει βούλεσθαι· πρὸ γὰρ “τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα” τὸ δεῖπνον εἶναι τὸ πρὸ τῆς παραδόσεως ἱστόρηκεν, ἀφ' οὗ καὶ ἀναστάς παρεδόθη, καὶ μήπω τὸ πάσχα βεβρωσθαι, ἠνίκα αὐτὸς ἔπασχεν, ὥστε συνενεχθῆναι τὸν καιρὸν τῆς τοῦ προβάτου σφαγῆς καὶ τοῦ θανάτου Χριστοῦ. ἔσπερινός μὲν γὰρ ὁ καιρὸς, ἐν ᾧ “τὸ πνεῦμα παρέδωκεν” ὁ ἀληθινὸς ἀμνὸς ὥρα τῆς ἡμέρας ἐνάτη, ἔσπερινή δὲ καὶ ἡ τοῦ προβάτου σφαγὴ κατὰ τὸν νόμον, ὥστε καθ' ἣν ἡμέραν τε καὶ ὥραν προετυποῦτο τὸ πρᾶγμα κατ' αὐτὴν ἐπιτελεῖσθαι. καὶ οὐκ ἐδυνήθησαν ἀποφυγεῖν οἱ Ἰουδαῖοι μὴ οὐχὶ κατὰ τὴν ἑορτὴν ἐπιτελέσαι τὸ πρᾶγμα, καίτοιγε φυλαττόμενοι καὶ λέγοντες· “μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, ἵνα μὴ θόρυβος γένηται” ἐν τῷ λαῷ. ἔστιν οὖν ὑπολαβεῖν καὶ περὶ τῶν ἄλλων εὐαγγελιστῶν, ὅτι πρῶτην τῶν ἀζύμων τὴν πρὸ τῶν ἀζύμων καλοῦσιν, τοῦτ' ἔστιν τὴν τρισκαιδεκάτην καὶ ὅτι προητοιμάσθη μὲν κατ' αὐτοὺς ἐν ταύτῃ τὸ πάσχα ὑπὸ τῶν μαθητῶν, τὸ δὲ δεῖπνον οὐκ ἦν ἡ τοῦ πάσχα βρώσις· οὕτω γὰρ εἰς ταῦτα συνδραμοῦνται τῷ Ἰωάννῃ, συνδραμεῖται δὲ μάλιστα καὶ ἡ τοῦ

Ματθαίου φωνή, ἦν ἀπεμνημόνευσεν εἰπόντος τοῦ κυρίου· “οἴδατε ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας τὸ πάσχα γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς τὸ σταυρωθῆναι ὡς κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν καὶ τοῦ πάσχα τυθησομένου καὶ αὐτοῦ σταυρωθησομένου. 136 Jo 18, 37 Ἀλήθειαν λέγει τὸ ἑαυτὸν ἀποδείξει τοῖς ἀνθρώποις καὶ διὰ τῆς αὐτοῦ γνώσεως τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς χαρίσασθαι, ἀλλὰ τέως πρὸς τὸ κατεπεῖγον ἴστανται.

138 Jo 19,11 Τὴν ἀμαρτίαν μείζονα τοῦ παραδόντος διὰ τοῦτο εἶναί φησιν, ὅτι κατὰ τὸν προφήτην “οὓς σὺ ἐπάταξας, αὐτοὶ κατεδίωξαν” καὶ ὡς ἀλλαχοῦ περὶ τοῦ προδότου προεῖρηται “ἀνθ' ὧν οὐκ ἐμνήσθη ποιῆσαι ἔλεος καὶ κατεδίωξεν ἄνθρωπον πένητα καὶ πτωχὸν καὶ κατανευγμένον τῇ καρδίᾳ τοῦ θανατῶσαι” · τὸ γὰρ ἐν καιρῷ πόνου καὶ θλίψεως ἐπιτίθεσθαι τῷ μηδὲν ἀδικοῦντι δεινὸν παρὰ τῷ δικαίῳ καὶ ἀγαθῷ· ὧ γὰρ συμπάσχειν ἐχρῆν, τούτῳ προστιθεὶς ἀληθῆ δόνας ἀνθίσταται τῷ θεῷ. 139 Jo 19, 16 Οἱ μὲν ἄγουσιν ὡς νενικηκότες, ὁ δὲ κύριος ἀγόμενος νικᾷ φέρων ἐπὶ τοῦ ὤμου τὴν ἀρχὴν ἢ παιδεῖαν ἢ ὡς ἂν ἐρμηνεύοιτο ἢ τοῦ Ἡσαΐου προφητεία λέγοντος “οὗ ἡ ἀρχὴ ἐγενήθη ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ” · παιδεῖαν μὲν, ὅτι τὴν ὑπὲρ ἡμῶν ἐβάστασε παιδεῖαν κατὰ τό· “παιδεῖα εἰρήνης ἡμῶν ἐπ' αὐτόν”, ἀρχὴν δέ, ὅτι βασιλεύει τῶν ὑπὸ θάνατον αἰχμαλώτων καὶ ὑφ' ἀμαρτίαν τὴν διὰ ζύλου τὸν ἐπὶ ζύλου θάνατον ἀντ' αὐτῶν ὑφιστάμενος. 140 Jo 19, 16 Ταύτην τὴν συγχώρησιν λέγει μὲν ἄνωθεν δόξαν· λέγει δὲ ὡς ἄνθρωπος, καθ' ὃ γὰρ λόγος τοῦ θεοῦ καὶ θεὸς ἦν ὁ διδούς καὶ συγχωρῶν. 142 Jo 19, 23 Πολλοὶ οἱ τοῖς στρατιώταις ἔτι καὶ νῦν τὰ ἴσα τολμῶντες, οἱ τὴν Χριστοῦ διασπαράττοντες ἐκκλησίαν καὶ κέρδος ἴδιον ἕκαστος, ὅπερ ἂν λάβοι, ποιούμενος. τοῦτο δὲ ἦν τῶν δυσσεβῶν ἔργον αἰρέσεων. ὁ δὲ ἀντίχριστος πᾶσαν αὐτὴν ὥσπερ τὸν χιτῶνα βουλήσεται παρασπάσασθαι· ὅτι γὰρ λαὸς ἀπεικάζεται περὶ βλήματι θεοῦ, δῆλον πεποίηκεν ἐν οἷς πρὸς Ἱερεμίαν εἶπεν, “ὅτι καθάπερ κολλᾶται τὸ περίζωμα εἰς τὴν ὄσφυν τοῦ ἀνθρώπου, οὕτως ἐκόλλησα τὸν οἶκον Ἰσραὴλ καὶ πάντα οἶκον Ἰούδα” · ἀλλὰ γὰρ τὸ ἀληθὲς περίζωμα Χριστοῦ μένει καὶ οὔτε σπαράσσεται οὔτε ἀπαλλοτριοῦται. 143 Jo 19, 30 Ὁ πᾶσαν ἀνεξικακίαν ὑπὲρ ἡμῶν πληρωθῆναι καταδεξάμενος καὶ πῶν ὄξος λέγει τετέλεσται, ὅπερ ἦν ἐπιδεικνύντος τὴν πρόθεσιν τῆς ἐπιδημίας καὶ τὸν σκοπὸν ἀπάντων τῶν ἐν αὐτῇ πεπραγμένων· τελειώσεως γὰρ ἔνεκα ταῦτα πάντα, οὐ μόνον τῆς τῶν προφητικῶν λόγων φημὶ τελειώσεως, ἀλλὰ καὶ πάσης μὲν τῆς ἐν ἀνθρώποις ἀρετῆς προειργασμένης ἀτελοῦς μενούσης ἄνευ Χριστοῦ, πάσης δὲ τῆς ὑπὸ θεοῦ περὶ ἀνθρώπους γενομένης προνοίας ἐν τῇ παρὰ Χριστοῦ σωτηρίᾳ τὸ τέλεον ἀπολαβούσης. 145 Jo 19, 30 Ὡς δὲ ἐξέπνευσεν, “ἐσχίσθη τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ” · 146 Jo 19, 33–34 Ἐπεὶ οὐκ ἐχρῆν ἀρμονίαν ὀστέων διαιρεθῆναι, οὐ γίνεται τοῦτο. πλευρὰν δὲ ἔδει τρωθῆναι καὶ τοῦτο συγχωρεῖται ποιῆσαι τοῖς στρατιώταις· πλευρὰν γὰρ ἀντὶ ἐτέρας πλευρᾶς ὁ κύριος παρέσχετο. πλευρὰ δὲ ἡ γυνὴ καὶ τὸ ἐξ ἐκείνης κακὸν τῷ κυρίῳ πάθει λύεται· προῆλθε γὰρ ἀπὸ μὲν ἐκείνης τῆς πλευρᾶς ὀλέθριος τῷ ἀνθρώπῳ συμβουλή. ἀπὸ δὲ τῆς ἀγίας πλευρᾶς ὕδωρ προχεῖται καὶ αἷμα, δι' οὗ καθαίρεται κόσμος ὡς τὰς ἀμαρτίας ἀπολουόμενος συνελθόντων εἰς αὐτὸν τῶν κατὰ νόμον διηρημένων· ἦσαν μὲν γὰρ αἵματος ῥαντισμοὶ πρὸς κάθαρσιν καὶ δι' ὕδατος βαπτίσματα πρὸς ἀγνισμόν. ἐπειδὴ πάντα ἦν εἰς Χριστὸν προμελετώμενα τὰ κατ' αὐτόν, ἀμφοτέρω παρέσχε τὸ τοῦ κυρίου σῶμα τῷ κόσμῳ, αἷμά τε ἱερὸν καὶ ὕδωρ ἅγιον καὶ νεκρὸν ἤδη ὑπάρχον κατὰ τὸν ἀνθρώπινον τρόπον· μεγάλην γὰρ ἔχει ζωῆς ἐν ἑαυτῷ δύναμιν. 147 Jo 19, 36 Οὐ συντρίβεται τὰ ὀστέα τοῦ προβάτου, δεικνύντος τοῦ τύπου μὴ καθῆκον τῆς δυνάμεως τοῦ σώματος τὸ πάθος· σώματος γὰρ δύναμις τὰ ὀστέα ἡμῶν παρὰ τὸν ἄδην ὑπ' ἀνθρώπων ἐλέγετο. τὸ δὲ οὐ κατὰ τὰ

αὐτὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀποθνήσκειν ἔδειξε τὴν παραλλαγὴν ἐν τούτῳ, ἐν τῷ μὴ σκορπισθῆναι τὴν τῶν ὀστέων ἀρμονίαν αὐτοῦ.

148 Jo 20 , 1[®] 18 Τῆς μετὰ τὸ σάββατον ἑσπέρας ἐπιστάσης ὁ κύριος ἀνέστη τὴν προειρη μένην ὑπ' αὐτοῦ τριήμερον ὑποτέμνων τῷ ληγούσης μὲν τῆς πρώτης ἡμέρας πεπονθέναι, εὐθύς δὲ ἀρχομένης τῆς τρίτης ἀνίστασθαι. τὰς δὲ τρεῖς ἡμέρας ἔοικεν ἀντὶ παντὸς ὑπομένειν τοῦ χρόνου τοῦ τότε παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος ἀντὶ πάντων τῶν ὅτε δὴ τελευτώντων παραδοὺς ἑαυτὸν τῷ θανάτῳ. φθάναι οὖν τοὺς ἀφικνουμένους ἐπὶ τὸ μνημεῖον ἀναστάς καὶ οὐδεὶς ἐπέστη γινομένη τῇ ἀναστάσει· μυστήριον γὰρ ἦν, εἰ δὴ τι καὶ ἄλλο τῶν ὑπὸ θεοῦ διοικουμένων, ἅπερ οὐκ ἐμφανῆ τοῖς ἀνθρώποις οὐδὲ ἐν ὀφθαλμοῖς δὴ κεῖται. πρώτη δὲ ἐφίσταται τῷ τάφῳ γυνὴ καὶ τέως μὲν ἀναγγέλλει τοῖς μαθηταῖς τὸ μὴ εἶναι τὸν κύριον ἐν τῷ μνημείῳ οὐχ ὑπονοοῦσα τὴν ἀνάστασιν, ἀλλ' οἰομένη μετενη νέχθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἐναντίων ἐκ τοῦ μνήματος καὶ οἷον ἐπὶ ζήτησιν αὐτοὺς παρακαλοῦσα. μετὰ ταῦτα δὲ καὶ ἰδοῦσα τὸν κύριον ἀπαγγέλλει τὸ μακάριον θέαμα τοῖς μαθηταῖς· διὰ γυναικὸς γὰρ ἔδει τὸ ἀγαθὸν γνωσθῆναί τε καὶ ἀγγελθῆναι, ὥστε τὴν κακῶς γενομένην διὰ γυναικὸς γνῶσιν λυθῆναι διὰ τῆς ἀγαθῆς γνώσεως, ἣν ἐκόμισεν ἡ γυνή. 150 Jo 20 , 14 Μὴ ἐνεγκοῦσα τῶν ἀγγέλων τὴν λαμπρότητα, ἀλλὰ ξενισθεῖσα ἐπὶ τῇ θεᾷ ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω καὶ θεωρεῖ τὸν Ἰησοῦν ἐστῶτα τοῦτο αὐτοῦ ἐνεργήσαντος τὸ θεωρηθῆναι αὐτὸν ὑπ' αὐτῆς. 151 Jo 20, 17 Ὁ σωτὴρ ἐπιδειξάμενος μὲν τὴν ἀνάστασιν καὶ πείσαι βούλεται, πλησιάζειν δὲ τοῖς οὐπὼ πρὸς ἀνάστασιν ἤκουσιν ὁμοίως ὥσπερ ἐπλησίαζεν πρὸ ἀναστάσεως οὐχ ἀρμόζον ἐπίσταται, εἰ μὴ κάκείνους εἰς τὴν αὐτὴν ἀγάγοι ζωὴν, ἵν' οἰκείως ἔχοντες πρὸς αὐτὸν καὶ οἰκείως προσίοιεν. δεῖ δέ, φησὶν, ἀναβαίνειν πρὸς τὸν πατέρα, μετὰ δὲ ταῦτα τὴν δευτέραν ἐπιφάνειαν ποιησάμενον ἀποδέξασθαι τοὺς γνωρίμους φίλους, καινοὺς ἤδη τῷ καιρῷ προσιόντας ἀνθρώπους. μὴ οὖν, φησὶν, ἅπτου μου νῦν ἤδη· ἕτερον γὰρ ἐστὶ πρὸ τούτου μέγα καὶ σωτήριον ἔργον ὑπὲρ ὑμῶν ὑπολειπόμενον, ὃ δεῖ με πληρῶσαι, τὸ πρὸς τὸν πατέρα ἀνελθεῖν, ὃς δὴ καὶ ὑμέτερος ἔσται πατήρ δι' ἐμὲ καὶ μάλιστα, ὅταν ἀναβῶ τὴν ἐξ ὑμῶν ἀνάγκην ἀπαρχήν. τοῦτο δὴ καὶ ἀπελθοῦσα τοῖς ἀδελφοῖς εὐηγγέλισεν. 152 Jo 20 , 19 Τῶν θυρῶν κεκλεισμένων εἶσω πέφηνε ἐν τῇ τῆς θεότητος ἐξουσίᾳ τὴν ὑπέρβασιν ποιησάμενος καὶ διδοὺς ἀρχὴν αὐτοῖς τοῦ μὴ κατὰ σάρκα μηδὲ κατὰ τὸν ἀνθρώπινον ἔτι τρόπον, ἀλλ' ὑπὲρ τὴν τῆς σαρκὸς φύσιν νοεῖν τὴν τοῦ Χριστοῦ δύναμιν τε καὶ ἐξουσίαν. καὶ ὅτι θεϊότερον αὐτοῖς φανῆναι βεβούληται, δῆλον ἀπὸ τοῦ καὶ παραχρῆμα ἀποστῆναι τὰ πρὸς πίστιν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῖς ἐπιδείξαντα μόνον καὶ τὴν θεῖαν τοῦ πνεύματος χαρισάμενον δωρεάν. οὐ γὰρ ἦν ταῦτα κατὰ τὸν συνόντα τε αὐτοῖς καὶ συνεστιώμενον καὶ συναναπαυόμενον καὶ συμβαδίζοντα, ἀλλ' ἤδη τῆς ἀνθρωπίνης διαίτης ἀνώτερος χωρεῖν ἄρχεται ὁμοίως. 153 Jo 20, 22 Ἐμφύσησιν ὀρώμεν καὶ ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ ἀνθρώπου ψυχῶσει τῇ σὺν ἀγιασμῷ γενομένη· ὅτι γὰρ οὐ ψυχῆς ἦν ἡ ἀποστολὴ μόνης, εἰ καὶ πνεῦμα ζωῆς εἴρηται τὸ ἐμφυσηθέν, δῆλον ἐκ τῆς προφητείας τῆς ὑπὸ τοῦ ἐμφυσηθέντος προφητευομένης εὐθύς· ἄνευ γὰρ θείου πνεύματος οὐκ ἔστι προφητεῖαν γενέσθαι ὡς ὁ Παῦλος μαρτυρεῖ. ὁ τοίνυν ἀπ' ἀρχῆς ἐμφυσήσας μετὰ τῆς ψυχῆς πνεῦμα τὸ ἅγιον αὐτὸς ἀπέδωκεν αὐτὸ τῇ ψυχῇ

χωρισθὲν καὶ ἀποστὰν δι' ἁμαρτίαν ἀνθρώπου. 154 Jo 20, 28[®] 31 Οὐ μόνον δὲ τῆς ἀναστάσεως ἕνεκα τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ τῆς θείας ἐπὶ πάντα παρουσίας τοῦ πνεύματος κύριόν τε καὶ θεὸν ἑαυτοῦ ἀνεῖπεν τὸν Χριστόν, ὁποῖον καὶ τοῦ Ναθαναὴλ, ὃς τὸ παραπλήσιον αἰσθόμενος περὶ τῆς τοῦ Ἰησοῦ θεότητος υἱὸν τὸν αὐτὸν “τοῦ θεοῦ” ἀνεῖπεν καὶ βασιλέα “τοῦ Ἰσραὴλ” ἔφασκεν. πολλὰ μὲν οὖν καὶ

ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. πολλὰ μὲν οὖν παραλελειμμένα ὑπὸ Ἰωάννου γέγραπται πρὸς τῶν λοιπῶν εὐαγγελιστῶν, πολλὰ δὲ κάκεῖνοις λέλειπται· οὐ γὰρ ἐνὸς βιβλίου πάντα περιλαβεῖν τὰ πρὸς τοῦ σωτῆρος πεποιημένα. διδάσκει δὲ ἡμᾶς καὶ ὁ Ἰωάννης, δι' ἣν αἰτίαν γραφῆς ἠξίωσεν τὰ τῆς Χριστοῦ παρουσίας ἀπομνημονεύματα, ὅτι πρὸς ὠφέλειαν μεγίστην τῶν ἀκούοντων· οὔτε γὰρ πρὸς ἐκπληξιν τῶν θαυμάτων οὔτε πρὸς τέρψιν τῆς διηγήσεως, ἀλλὰ ἵνα πιστεύωμεν τῇ δυνάμει διὰ τῶν ἔργων αὐτοῦ καὶ πιστεύοντες τὴν μόνην ἀληθινὴν ὠφέλειαν κομιζώμεθα τὴν εἰς ζωὴν αἰώνιον.

155 Jo 21, 15[®] 17 Τοῦτο γὰρ αὐτὸ καὶ πρὸ τῆς ἀρνήσεως προειρήκει δηλῶν μὲν, ὅτι διαβόλου πειραθήσεται μεθιστάντος αὐτὸν τῆς εἰς Χριστὸν ὁμολογίας, βοηθεία δὲ τῇ παρ' αὐτοῦ μένει ἐπὶ τῆς πίστεως. καὶ δεῖ τὸν ταύτης ἐπικουρίας τυχόντα τὴν ὁμοίαν περὶ τοὺς ἀδελφούς φειδῶ καὶ κηδεμονίαν ἐνδείκνυσθαι. “Σίμων” γάρ, φησὶν, “Σίμων, ἰδοὺ ὁ σατανᾶς ἐξήτησατο ὑμᾶς τοῦ σινιάσαι ὡς τὸν σίτον. ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλίπη ἡ πίστις σου. καὶ σὺ ποτε ἐπιστρέψας στήρισον τοὺς ἀδελφούς σου”. ἐπαναλαμβάνει δὴ τοὺς λόγους ἐκείνους ὁ κύριος καὶ φησιν, ὅτι, εἰ φιλεῖς τὸν διδάσκαλον καὶ σωτῆρα τὸν ἄχρι σε καὶ νῦν ἐν ἀγάπῃ τηρήσαντα, μίμησαι τὴν ἐμὴν πρὸς σε κηδεμονίαν ἐπιστη-ρίζων τοὺς ἀδελφούς καὶ νέμων ὡσπερὶ ποιμὴν ποίμνια, ἴδια λέγων τὰ πρόβατα καὶ εἰ διὰ τοῦ Πέτρου ἐποιμαίνεται, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ ἀληθινὸς ποιμὴν καὶ διδάσκαλος. προσέθηκεν δὲ τρίτην περὶ τῶν αὐτῶν ἐρώτησιν ἅμα μὲν ἀείμνηστον αὐτῷ ποιῶν τὸ παράγγελμα; ἅμα δὲ καὶ τῆς τρίτης γενομένης ἀρνήσεως ἀναμιμνήσκων καὶ τὴν τριπλῆν ὁμολογίαν τῆς ἀγάπης ἀντὶ τῆς τριπλῆς ἀρνήσεως ἀντεισάγων καὶ τὴν προθυμίαν τῆς ὑπηρεσίας ἀπαιτῶν, ἵν' ἐν ἔργοις ὁμολογήσειε Χριστόν, ὃν λόγοις ἠρνήσατο σωτηρίας ἀπ' ἀνθρώπων ἐπιμελούμενος. 156 Jo 21, 18[®] 19 Τὴν ἔτι μείζω τῆς ἀγάπης ἀπόδειξιν τὴν διὰ τοῦ μαρτυρίου φησὶν αὐτὸν ποιήσεσθαι καὶ παρασκευάζει πρὸς τοῦτο ἔχειν ἐτοιμῶς, ἵνα ἀντὶ δέους θάρσος ἀντισταγῶν καὶ τὴν μέχρι θανάτου μαρτυρίαν περὶ τοῦ κυρίου τὴν πρότερον διὰ θανάτου φόβον ἄρνησιν γενομένην ἀπαλείψειεν. ζώννυσθαι δὲ τὸ δεσμεῖσθαι φησιν. ἡ δὲ ἀκολούθησις μάλιστα μὲν διὰ τοῦ σταυροῦ ἔσται, ὅτι ταῦτὸν τῷ σωτῆρι πάσχει καὶ μετανίσταται αὐτῷ καὶ τὴν μετάστασιν ἐλευθέραν ἔχει ἀπὸ τῶν ἐν ἄδου δεσμωτηρίων διὰ τὸ πρὸς τὸν Χριστὸν ἀνάγεσθαι τὴν ψυχὴν. διὸ καὶ τὸ “κρεῖσσον τὸ ἀναλῦσαι”, φησὶν ὁ Παῦλος, ἕνεκα τοῦ “σὺν Χριστῷ εἶναι”. 157 Jo 21, 23 Ἦν ἄρα ὁ τοῦ κυρίου λόγος περὶ τῶν ἐν τέλει μὴ ἀποθανομένων. καὶ τοῦτο ἐδήλου λέγων· “ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, κἂν ἀποθάνῃ, ζήσεται, καὶ πᾶς ὁ ζῶν καὶ πιστεύων εἰς ἐμέ, οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα”. διὰ δὲ τοῦτο οὐκ ἀνέλπιστον ἐποιοῦντο βιώσεσθαι ἄνθρωπον καὶ μὴ ἀποθανεῖσθαι. τὸ δὲ ἦν ἀποκείμενον τοῖς καταλειπομένοις ἕως Χριστοῦ παρουσίας, τοῖς ἐν ἐσχάτῃ γενεᾷ γεννησομένοις, ὡσπερ ὁ Παῦλος ἐξεδίδαξεν. καὶ ἐπισημαίνεται ὁ Ἰωάννης, ὅτι οὐκ εἶχεν ἐπαγγελίαν αὐτὸς τοῦ μὴ ἀποθανεῖσθαι, ἀλλ' ἐξ ἀγνοίας ὑπέλαβον τοῦτο τοῦ λόγου παρακούσαντες οἱ ἀδελφοί.